

**UCHWAŁA NR XLVII/264/21
RADY MIEJSKIEJ W NIEMODLINIE**

z dnia 25 października 2021 r.

**w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie Gminy Niemodlin na lata 2021-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 w związku z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372) oraz art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.)¹⁾ oraz art. 6 ust. 2 pkt.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) Rada Miejska w Niemodlinie uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Niemodlin na lata 2021 – 2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Niemodlina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady:
Bartosz Wajman

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały wprowadzone w Dz. U. z: 2020 r., poz. 2369; 2021 r., poz. 794, 803.

Załącznik do uchwały Nr XLVII/264/21
Rady Miejskiej w Niemodlinie
z dnia 25 października 2021 r.

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
GMINY NIEMODLIN
NA LATA 2021-2025

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ	4
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE	4
3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU	6
4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	7
5. ADRESACI PROGRAMU	9
II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE NIEMODLIN	10
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	11
2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH.....	12
2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE.....	12
2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY	21
3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE.....	24
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY.....	25
4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	25
4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM	31
4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ	33
5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM	36
6. OCENA WDROŻENIA ZAŁOŻEŃ POPRZEDNIO REALIZOWANEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE	37
7. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH	41
III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE	45
1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	46
2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH	47
IV. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY	70
V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.....	70
VI. MONITORING I EWALUACJA	70
SPIS TABEL I WYKRESÓW	72

WPROWADZENIE

Opracowanie niniejszego dokumentu podyktowane jest wpływem perspektywy czasowej, na którą ustanowiony został dotychczas obowiązujący Program. Zadaniem Programu jest kontynuacja szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, jak i ochronę oraz pomoc osobom dotkniętym przemocą, podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców, a także zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Rodzina to mała grupa społeczna, stanowiąca załęczek szerszej społeczności. Ważną rolę w rodzinie odgrywają relacje pomiędzy członkami, które winny być oparte na miłości i zrozumieniu. Niestety, nie zawsze tak jest, czasem relacje wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc w rodzinie rodzi szkodliwe konsekwencje, jest źródłem lęku, bólu i poczucia bezsilności. Żaden człowiek nie powinien być narażony na przemoc w rodzinie, która ma swój szczególny wymiar, ponieważ to rodzina powinna swym członkom gwarantować bezpieczny i harmonijny rozwój kształtujący osobowość człowieka, system norm i wartości.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony najbliższych. Zjawisko przemocy dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji.

Zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji do realizacji zadań daje szansę stworzenia jednolitej strategii wsparcia oraz podniesienia skuteczności udzielanej pomocy. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (zwana w dalszej treści „ustawą o przeciwdziałaniu przemocy”) określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy. Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym opracowanie i realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców

w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia oraz tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Podstawową cechą działań podejmowanych w obszarze przemocy domowej powinno być szybkie reagowanie mające na celu przerwanie przemocy oraz szybka i skuteczna pomoc ofiarom. Powodzenie podejmowanych działań w dużej mierze zależy od współdziałania lokalnej społeczności oraz instytucji i organizacji zajmujących się zjawiskiem przemocy.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Niemodlin na lata 2021-2025 przedstawia strategię działania obejmującą pomoc rodzinom doznającym przemocy w celu zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, a także jego skutków w wymiarze indywidualnym oraz społecznym. Wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niemodlin. Jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021. Stanowi rozwinięcie i kontynuację Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Niemodlin na lata 2017-2020.

1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy

rodzaje	formy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie,

	szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są **osoby niepełnosprawne i ludzie starsi**. Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doświadczających przemocy jest **wyuczona bezradność**. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygnowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy w rodzinie ujawniają, że w 2019 r. liczba ofiar przemocy domowej kształtowała się na poziomie 88 032 osoby (w tym 65 195 to kobiety, 12 161 to dzieci i młodzież do 18 roku życia, a 10 676 to mężczyźni). Szczegółowe dane za lata 2017-2019 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za lata 2017-2019

zakres danych	2017 r.	2018 r.	2019 r.
ogólna liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A”, w tym:	75 662	73 153	74 313
wszczynających procedurę	61 980	59 829	61 076
dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie procedury	13 682	13 324	13 237
ogólna liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą przemocy, w tym	92 529	88 133	88 032
kobiet	67 984	65 057	65 195
mężczyzn	11 030	10 672	10 676
nieletnich	13 515	12 404	12 161
ogólna liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, w tym	76 206	73 654	74 910
kobiet	5 878	6 054	6 448
mężczyzn	70 035	67 306	68 148
nieletnich	293	303	314
ogólna liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu, w tym	46 092	43 182	42 583
kobiet	2 028	1903	2 126
mężczyzn	44 037	41 257	40 435
nieletnich	27	22	22
liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej	413	427	309

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

Prezentowane liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej.

Przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków, w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.

Kwestie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie były przedmiotem badania przeprowadzonego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Respondentami były zarówno osoby dotknięte przemocą, które skorzystały ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Badanie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia pokazało, iż wysoko oceniane jest interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom krzywdzonym. Pozytywnie oceniana jest praca zespołów interdyscyplinarnych oraz współpraca interdyscyplinarna na poziomie gmin, prowadzona w celu obejmowania kompleksowym wsparciem osób doświadczających przemocy w rodzinie. Osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pozytywnie oceniają współpracę instytucjonalną na poziomie lokalnym, wskazując na możliwość szybkiej wymiany informacji i podejmowania decyzji.

Badania pokazały, że procedura „Niebieska Karta” jest zdecydowanie podstawowym narzędziem, wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doznających różnego rodzaju przemocy w rodzinie. Świadczą o tym nie tylko opinie wyrażane na jej temat przez pracowników instytucji pomocowych, ale także to, że aż 90% badanych osób doznających przemocy w rodzinie, które objęte były pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji, była bądź jest objęta działaniem tej procedury.

Opinię o jej wysokiej skuteczności oraz o tym, że zwykle problem przemocy w rodzinie zostaje dzięki niej rozwiązany, potwierdziło 40% respondentów. Natomiast największy odsetek – 43% ankietowanych uznało, że procedura „Niebieska Karta” jest częściowo skuteczna, tzn. problem zwykle zostaje rozwiązany w części. Wyniki badań pokazały, że wsparcie w ramach procedury „Niebieska Karta” jest oceniane pozytywnie i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź przynajmniej częściowo rozwiązuje problem.

4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Niniejszy Program został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Niemodlinie (w dalszej treści zwanym OPS, Ośrodek), przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia

Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), zwanej w dalszej treści „ustawą o przeciwdziałaniu przemocy”, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Program przedstawia strategię działania obejmującą pomoc rodzinom doświadczającym przemocy, w celu zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, a także jego skutków w wymiarze indywidualnym oraz społecznym. Wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Niemodlin. Jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2020. Stanowi rozwinięcie i kontynuację Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Niemodlin na lata 2016-2020.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego także następujące zadania: prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy to:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;
2. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
3. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
4. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
5. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
6. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”;
7. uchwała nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (M.P. 2021 poz. 235);

8. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2025, stanowiący załącznik do Uchwały Nr XIII/138/2016 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 stycznia 2016 r.;
9. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026, stanowiący załącznik do Uchwały Nr 1376/21 Zarządu Powiatu Opolskiego z dnia 20 stycznia 2021 r. Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 stycznia 2016 r.;
10. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niemodlin na lata 2020-2030, stanowiąca załącznik do Uchwały Nr XXIII/128/20 Rady Miejskiej w Niemodlinie z dnia 18 maja 2020 r.;

5. ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do:

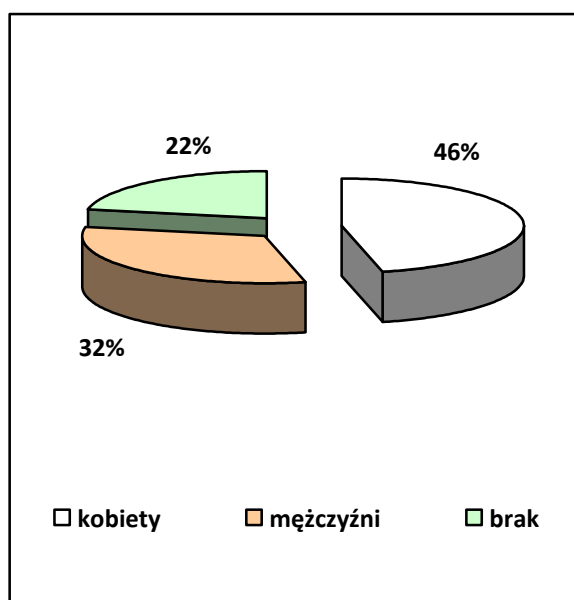
1. Ogółu społeczeństwa, w tym osób zagrożonych przemocą w rodzinie.
2. Osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Świadców przemocy w rodzinie.
5. Służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE NIEMODLIN

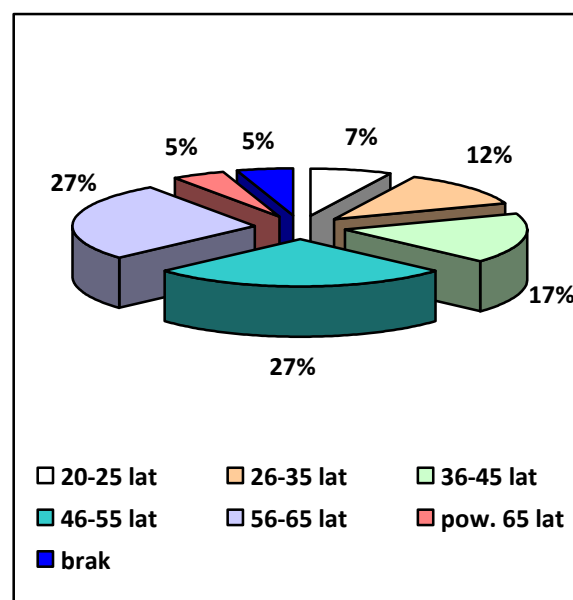
Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Niemodlin została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych (sprawozdań, raportów, będących w posiadaniu OPS) oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych. Do analizy przedłożono 41 anonimowo wypełnionych ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców, 5 ankiet wypełnionych przez dyrektorów z placówek oświatowych funkcjonujących na terenie gminy oraz 53 ankiety skierowane do uczniów ze szkoły podstawowej z terenu gminy.

Wśród respondentów ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców 46% stanowiły kobiety, 32% mężczyźni, natomiast pozostałe 22% badanych nie zadeklarowało swojej przynależności płciowej. Najliczniej reprezentowane były grupy osób w wieku 46-55 lat i 56-65 lat (po 27%). Mniej licznie reprezentowane były grupy wiekowe 36-45 lat (17%), 26-35 lat (12%) oraz 20-25 lat (7%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku powyżej 65 lat (5%). Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość wśród ankietowanych stanowiły osoby mieszkające w gminie od urodzenia (80%), a następnie osoby zamieszkujące gminę od 10 do 40 lat (20%). Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem średnim (40%), a kolejne grupy stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem

zasadniczym zawodowym (24%), wyższym (20%), oraz podstawowym (7%) i gimnazjalnym (5%), a 4% respondentów nie określiło poziomu wykształcenia.

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 53 uczniów ze szkół podstawowych z terenu gminy, z czego 56% stanowiły kobiety, a 44% mężczyźni. Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14 lat (60%), 18% tej próby stanowili uczniowie w wieku 15 lat, 13% uczniowie w wieku 13 lat, a 9% uczestników badania stanowili uczniowie w wieku 12 lat.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Niemodlin jest gminą miejsko-wiejską położoną w zachodniej części województwa opolskiego. Powierzchnia gminy wynosi 183,22 km², co stanowi 11,55% powierzchni powiatu. W ramach struktury administracyjnej terytorium gminy obejmuje miasto Niemodlin oraz 27 sołectw: Brzęczkowice, Gościejowice, Góra, Grabin, Gracze, Grodziec, Jaczowice, Jakubowice, Krasna Góra, Lipno, Magnuszowice, Magnuszowiczki, Michałówek, Molestowice, Piotrowa, Radoszowice, Rogi, Roszkowice, Rutki, Rzędziwojowice, Sady, Sarny Wielkie, Sosnówek, Szydłowiec Śląski, Tarnica, Tłustoręby oraz Wydrowice. Sołectwa są jednostkami pomocniczymi gminy.

Gmina ma charakter przemysłowo-usługowo-rolniczy. Użytki rolne zajmują ponad 60% powierzchni gminy, lasy stanowią ponad 28% jej terenu. W produkcji rolniczej przeważa uprawa zbóż, roślin okopowych (głównie ziemniaków) oraz roślin pastewnych, a w produkcji zwierzęcej hodowla drobiu. Z końcem 2019 r. gmina liczyła ogółem 12 698 mieszkańców, w tym 6 454 kobiety, które stanowiły 50,8% ogółu ludności, a gęstość zaludnienia wynosiła w przybliżeniu 70 osób na 1 km². Dane z zakresu demografii przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba mieszkańców ogółem	12 925	12 850	12 698
w tym kobiet	6 587	6 526	6 454

Dane Urzędu Miejskiego w Niemodlinie.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2 301	2 289	2 249
liczba osób w wieku produkcyjnym	8 078	7 920	7 751
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	2 546	2 641	2 698

Dane Urzędu Miejskiego w Niemodlinie.

W roku szkolnym 2019/2020 w gminie funkcjonowało 12 placówek systemu oświaty, w tym 8 placówek publicznych (4 szkolne i 4 przedszkolne), 1 placówka stowarzyszeniowa, 1 Zespół Szkół, którego Organem prowadzącym jest Powiat Opolski oraz 3 placówki niepubliczne (żłobki). **Zespół Szkół w roku bieżącym poszerza ofertę edukacyjną. Obok Liceum Ogólnokształcącego, Branżowej Szkoły I i II Stopnia będzie prowadzone również kształcenie na poziomie podstawowym.**

Działalność kulturalną w gminie prowadzi Ośrodek Kultury w Niemodlinie, który organizuje zajęcia z różnych dziedzin kultury i sztuki dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Animatorem życia kulturalnego jest też Biblioteka w Niemodlinie, która zajmuje się zaspokajaniem i rozbudzaniem potrzeb czytelniczych społeczności lokalnej oraz upowszechnianiem kultury.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę w 5 podstawowych Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. W gminie działa 5 aptek.

W latach 2017-2019 udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wynosił odpowiednio: 4,86%, 3,89% i 3,13%. Stopa bezrobocia w powiecie w tym samym rozpatrywanym okresie wynosiła 7,8%, 6,4% i 5,5%.

W 2019 r. według danych statystycznych GUS-u na terenie gminy funkcjonowało 1 560 podmiotów gospodarczych. Większość z nich działała w sektorze prywatnym, głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego oraz napraw, przetwórstwa przemysłowego, budownictwa, a także transportu i gospodarki magazynowej.

2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinach zostały zebrane z instytucji i organów działających w gminie Niemodlin. Uzupełniono je danymi pozyskanymi od instytucji, których działania obejmowały w latach 2017-2019 mieszkańców gminy.

2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy. Zasoby instytucjonalne gminy tworzą między innymi:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS)
2. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Niemodlin (ZI)
3. Komisariat Policji w Niemodlinie (Policja)
4. Urząd Miejski w Niemodlinie
5. Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Niemodlinie (MGKRPA)
6. Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i członków ich rodzin w Niemodlinie
7. Świetlica Środowiskowa w Niemodlinie
8. Poradnia Psychologiczna-Pedagogiczna w Niemodlinie
9. Ośrodek Kultury w Niemodlinie
10. Ośrodek Sportu i Rekreacji w Niemodlinie (OSiR)
11. Biblioteka w Niemodlinie
12. Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień Stowarzyszenia Monar w Graczach
13. Ośrodek wsparcia „Senior+”
14. Placówki oświatowe
15. Placówki ochrony zdrowia
16. Organizacje pozarządowe, instytucje kościelne i związki wyznaniowe
17. Sołtysi i rady sołeckie

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, chyba że przepisy ustawy wymienionej jako pierwszej stanowią inaczej. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu oraz środków finansowych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie Niemodlin w latach 2017-2019.

Tabela 5. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatki na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie w latach 2017-2019

rodzaj	wartość w zł		
	2017	2018	2019
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	11 817 551,78	12 429 552,04	13 514 344,07

Dane Urzędu Miejskiego w Niemodlinie.

Tabela 6. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2017-2019 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

przeznaczenie	wielkość nakładów (w zł) w poszczególnych latach		
	2017	2018	2019
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	228 088,29	219 799,73	211 632,48
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	8 841,51	7 493,34	9 807,79
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (środki finansowe w budżecie OPS)	28 973,56	3 825,82	9 948,46
razem	265 903,36	231 118,89	231 388,73

Dane Urzędu Miejskiego i OPS w Niemodlinie.

Środki z opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2017-2019 wzrastały, najwyższy poziom osiągając w 2019 r. (13 514 344,07zł). Wielkość środków przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie wahała się, najwyższy poziom osiągając w 2017 r.

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni **Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Niemodlinie** (zwana w dalszej treści MGKRPA), która w ramach swoich zadań m.in. kontaktuje się z osobami z terenu gminy dotkniętymi przemocą w rodzinie, podejmuje działania wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy nadużywających alkoholu, prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego i terapii oraz zachęca członków rodziny do angażowania się w terapię rodzin, gdyż przemoc nie jest tylko problemem ze sprawcą, lecz stanowi o złożonych trudnościach wewnątrzrodzinnych.

MGKRPA kontaktowała się z 4 osobami dotkniętymi przemocą w 2017 r., ponownie z 4 osobami w 2018 r. oraz z 17 osobami w 2019 r. Wybrane dane dotyczące działalności MGKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Działalność MGKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie MGKRPA	4	4	17

Dane Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Niemodlinie.

MGKRPA przeprowadzała rozmowy interwencyjno-motywuujące z osobami nadużywającymi alkoholu. Do zadań MGKRPA należą także działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania

się leczeniu odwykowemu. W latach 2017-2019 członkowie Komisji przeprowadzili w sumie 39 rozmów motywujących oraz skierowali do sądu 23 wnioski o zastosowanie leczenia odwykowego. Dane w tym zakresie zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8. Działalność MGKRPA w latach 2017-2019 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób, z którymi MGKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	12	8	19
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	11	9	3

Dane Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Niemodlinie.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowania ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z ich rozwiązywaniem, profilaktyką oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych.

Funkcjonowanie w gminie **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** reguluje nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2010 roku. Zadaniem Zespołu jest podejmowanie działań mających na celu ochronę osób doznających przemocy w rodzinie w tym realizacją procedury „Niebieskiej Karty”. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele policji, ośrodka pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, prokuratury czy organizacji pozarządowych. Głównym zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań wymienionych podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Głównym celem działalności Zespołu Interdyscyplinarnego jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia osób zagrożonych przemocą.

Należy zaznaczyć, że zespoły interdyscyplinarne to przede wszystkim metoda pracy (nowoczesny styl zarządzania), która opiera się na systemowej współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb oraz na wielopłaszczyznowym podejściu do problemu przemocy w rodzinie. Zespół pełni funkcję strategiczno - koordynującą polegającą na kształtowaniu lokalnej polityki przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Do zadań na poziomie wykonawczym, dotyczących konkretnej rodziny, zespół powołuje grupę roboczą, która pełni funkcję wspierającą. Realizuje ona działania pomocowe wobec indywidualnych przypadków wystąpienia przemocy w rodzinie.

Rada Miejska w Niemodlinie w uchwale Nr LXIII/425/10 z dnia 26 października 2010 r. określiła tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania.

„Niebieska Karta” jest to procedura, której celem jest zatrzymanie przemocy. Początkiem procedury jest założenie „Niebieskiej Karty A”. Może to zrobić podczas interwencji w domu Policja, może też osoba doznająca przemocy udać się osobiście na posterunek i tam policja również może założyć „Niebieską Kartę”. Oprócz Policji w przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie „Niebieską Kartę” zakładają również:

- ośrodki pomocy społecznej,
- placówki oświatowe – szkoły, przedszkola,
- placówki ochrony zdrowia – przychodnie, szpitale,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

Przy założeniu „Niebieskiej Karty A” osoba pokrzywdzona otrzymuje formularz o nazwie „Niebieska Karta B” z informacjami gdzie dodatkowo może otrzymać pomoc.

Po założeniu „Niebieskiej Karty A” przez służby, karta jest przekazywana do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Po zapoznaniu się z kartą Zespół ustala wstępny plan pomocy i wyznacza grupę roboczą. Grupa Robocza składa się ze specjalistów zajmujących się działaniem w obszarze przeciwdziałania przemocy. To Grupa Robocza spotyka się zarówno z domniemaną osobą doświadczającą przemocy, jak i domniemaną osobą stosującą przemoc.

Po przeprowadzeniu rozmów z osobami, których dotyczy „Niebieska Karta” realizowany jest plan pomocy. W planie pomocy może znaleźć się np. monitoring sytuacji rodzinnej przez dzielnicowego lub pracownika socjalnego, pomoc psychologiczna, pomoc prawna, pomoc materialna, itp.

Wybrane dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Niemodlinie w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Niemodlin w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	10	10	12
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	4	4
liczba spotkań grup roboczych ZI	76	100	212

liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	38	38	33
w tym sporządzonych przez Policję	31	23	23
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	6	12	10
w tym sporządzonych przez pracowników oświaty	1	3	0
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	12	28	41
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	15	8	31

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Niemodlin

W 2019 r. ZI liczył 12 członków. W ciągu tego roku odbyły się 4 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 212 spotkań grup roboczych, które realizowały zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy. ZI prowadził ogółem 33 procedury „Niebieskie Karty” wśród rodzin z gminy, sporządzone przez Policję, pracowników socjalnych i pracowników oświaty. W ramach działalności Zespołu prowadzono rozmowy ze sprawcami przemocy motywujące ich do podjęcia leczenia odwykowego oraz zachęcające do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, rodzinom z dysfunkcją przemocy zapewniano pomoc w formie pracy socjalnej, natomiast dzieci objęte zostały opieką pedagoga szkolnego. Ponadto rozpowszechniano na terenie gminy plakaty i ulotki informacyjne dotyczące zjawiska przemocy oraz instytucji udzielających wsparcia ofiarom przemocy.

Przemoc w rodzinie jest problemem, którego nie determinuje ani kontekst regionalny ani społeczny, dotyka on ludzi niezależnie od ich statusu i miejsca zamieszkania. Istotne jest więc dążenie do wypracowania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy (dzieci, dorosłych i osób starszych), adekwatnego do potrzeb i warunków miejscowych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemodlinie jest instytucją powołaną do wspierania mieszkańców w przezwyciężaniu trudności życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w latach 2017-2019, zmniejszała się z roku na rok (z 718 w 2017 r. do 526 w 2019 r.). Malą także liczbą osób w rodzinach objętych pomocą OPS-u w tym okresie (z 1 087 w 2017 r. do 806 w 2019 r.). Poniżej zamieszczono dane dotyczące beneficjentów objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2017-2019.

Tabela 10. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u w latach 2017-2019

liczba beneficjentów	2017	2018	2019
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	718	615	526

liczba rodzin	519	467	406
liczba osób w rodzinach	1 087	945	806

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Niemodlinie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemodlinie, wykonując zadania pomocy społecznej w gminie, udziela rodzinom z gminy wsparcia m.in. z powodu przemocy domowej, jak również alkoholizmu lub narkomanii, które niejednokrotnie przyczyniają się do jej wystąpienia. Liczba rodzin, którym w analizowanym okresie udzielano wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii dotyczyła 13 rodzin liczących 52 osoby w 2017 r., 10 rodzin liczących 35 osób w 2018 r. oraz 4 rodziny liczące 16 osób w 2019 r. Liczba rodzin, którym w analizowanym okresie udzielano wsparcia z powodu przemocy w rodzinie dotyczyła 3 rodzin liczących 15 osób w 2017 r., 6 rodzin liczących 29 osób w 2018 r. oraz 3 rodzin liczących 12 osób w 2019 r. Dane zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2017-2019

rok	liczba osób, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie		liczba rodzin		liczba osób w rodzinach	
	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania
2017	8	21	3	13	15	52
2018	17	17	6	10	29	35
2019	8	9	3	4	12	16

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Niemodlinie.

W wykonywaniu zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie OPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy, innymi jednostkami organizacyjnymi, służbą zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną.

Podstawowym zadaniem pracowników socjalnych Ośrodka jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego mającego na celu zebranie informacji i ustalenie diagnozy dotyczącej zjawiska przemocy, jej form, powtarzalności, nasilenia, sposobów reagowania poszczególnych członków rodziny na przemoc oraz uruchomienie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy, który ustala plan pomocy rodzinie i podejmuje się jego realizacji. Nie zawsze można jednak przeprowadzić wywiad środowiskowy przed zaistnieniem

poważnego zdarzenia wywołującego znaczny kryzys w rodzinie, gdyż przemoc pozostaje nadal tematem wstydlivym.

Informacje o podejrzeniu stosowania przemocy może zgłosić do OPS każdy, kto ma podejrzenie, iż w rodzinie dochodzi do przemocy. Każde zgłoszenie jest sprawdzane i wyjaśniane przez pracowników socjalnych. Jeżeli zgłoszenie okaże się bezpodstawne, rozpatrywane są ewentualne przyczyny innych trudności, które mogły wpłynąć na postrzeganie rodziny jako doświadczającej przemocy (niezaradność życiowa, niepełnosprawność, choroby członków rodziny, np.: zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i inne). W przypadku potwierdzenia występowania przemocy domowej rodzina jest obejmowana szerszym systemem monitoringu, wsparcia i pomocy przez działające lokalnie instytucje gminne, a jeżeli zachodzi taka potrzeba, również powiatowe.

Mieszkańcy gminy Niemodlin mają zapewnioną opiekę w 5 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. Lekarze, w związku z wystąpieniem przemocy, mają obowiązek na prośbę poszkodowanego dokonać oceny obrażeń oraz wystawić stosowne zaświadczenie wykazujące uszkodzenia somatyczne i objawy psychiczne, będące efektem doświadczenia przemocy. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, udzielają pomocy medycznej i kierują na odpowiednie leczenie pacjenta, który doznał uszczerbku na zdrowiu. Każdorazowo personel medyczny ma obowiązek poinformowania osobę doświadczającą przemocy domowej o możliwościach szukania pomocy i wskazać właściwe instytucje udzielające pomocy.

W Niemodlinie działa Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i członków ich rodzin, w którym obecnie dyżuruje dwóch terapeutów udzielających informacji i wsparcia ofiarom przemocy oraz osobom uzależnionym. Osoba dyżurująca w Punkcie udziela m.in. informacji o możliwości podejmowania profesjonalnej terapii, motywuje i kieruje na leczenie oraz udziela pomocy psychospołecznej osobom po zakończeniu terapii odwykowej. W Punkcie udzielane są również informacje członkom rodzin osób uzależnionych, które zgłaszają się do Punktu po poradę.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pełni przeprowadzająca interwencje domowe związane z tym zjawiskiem Policja. Teren gminy obsługuje **Komisariat Policji w Niemodlinie**. W 2019 r. na terenie gminy odnotowano 273 przestępstwa. Wśród nich dominowały: przestępstwa przeciwko mieniu – 103 przypadki, przeciwko rodzinie i opiece – 72, przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – 34 przypadki, przeciwko życiu i zdrowiu – 11, z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – 9 przypadków oraz przeciwko

wiarygodności dokumentów – 3 przypadki. Ponadto odnotowano 6 przestępstw popełnionych przez osoby nieletnie.

Funkcjonariusze Komisariatu Policji w Niemodlinie przeprowadzali na terenie gminy interwencje domowe. W wyniku podejmowanych działań wszczynane były procedury „Niebieskie Karty”. W latach 2017-2019 policjanci sporządzili „Niebieskich Kart” odpowiednio: 31, 23 i 23.

Policja, podejmując czynności wobec rodziny, w której występuje przemoc, ma za zadanie:

- udzielić osobie pokrzywdzonej niezbędnej pomocy, w tym udzielić pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zorganizować pomoc medyczną;
- podjąć w razie potrzeby inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób dotkniętych przemocą, a wobec sprawcy przemocy zastosować odpowiednie procedury, np. użycie środków przymusu bezpośredniego czy zatrzymanie (agresywny sprawca);
- przeprowadzić ze sprawcą rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwać sprawcę do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- przeprowadzić na miejscu zdarzenia czynności w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- podjąć działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, a w szczególności systematycznie składać wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby dotkniętej przemocą, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;
- obligatoryjnie wdrożyć procedurę „Niebieskich Kart” i poinformować, gdzie można uzyskać profesjonalną, bezpłatną pomoc.

W ramach szeroko rozumianej profilaktyki przedstawiciele Policji uczestniczą w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą, prowadzą pogadanki i prelekcje profilaktyczne, organizują zebrania z mieszkańcami dotyczące bezpieczeństwa w gminie, dokonują sprawdzania oraz obserwacji miejsc szczególnie niebezpiecznych, a także biorą czynny udział w pracach ZI oraz MGKRPA.

Działania na rzecz dzieci i rodzin przeżywających trudności, przedsięwzięcia profilaktyczne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałające uzależnieniom i patologiom społecznym realizują funkcjonujące na terenie gminy organizacje społeczne – m.in. jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, placówka wsparcia dziennego – Świetlica Środowiskowa, działająca dotychczas przy Szkole Podstawowej nr 2 w Niemodlinie oraz Senior +.

2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY

Mieszkańcy gminy Niemodlin objęci są wsparciem instytucji i organizacji działających poza gminą w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. Książąt Opolskich 27, 45-005 Opole
2.	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Niemodlinie	ul. Książąt Opolskich 27, 45-005 Opole ul. Wojska Polskiego 3, 49-100 Niemodlin
3.	Komenda Wojewódzka Policji w Opolu	ul. Korfanteo 2, 45-077 Opole
4.	Sąd Rejonowy w Opolu	ul. Ozimska 60a, 45-358 Opole
5.	Prokuratura Rejonowa w Opolu	ul. Wł. Reymonta 24, 45-066 Opole
6.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Opole	ul. Książąt Opolskich 27, 45-005 Opole ul. Małopolska 20A 45-301 Opole,
7.	Fundacja Plan B	ul. Rodziewiczówny 18b, 48-303 Nysa
8.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu	ul. Głogowska 25 C / 1 45-315 Opole,
9.	Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu	ul. Popiełuszki 18, 45-601 Opole

Dane: opracowanie własne.

Rada Miejska w Niemodlinie, wzorem lat ubiegłych, w roku 2020 podjęła uchwałę Nr XXI/111/20 Rady Miejskiej w Niemodlinie z dnia 24 lutego 2020 r. w sprawie współdziałania z Miastem Opole w zakresie objęcia działaniami profilaktycznymi osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu, doprowadzonych w stanie nietrzeźwości do Izby Wytrzeźwień Miejskiego Ośrodka Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu. Burmistrz Niemodlina w dniu 28 kwietnia 2020 r. zawarł porozumienie dot. powierzenia realizacji zadania publicznego pn. „Wspieranie realizacji programów interwencyjno-edukacyjnych wobec mieszkańców gminy trafiających do Izby Wytrzeźwień w związku ze stosowaniem przemocy domowej pod wpływem alkoholu, polegającego na przejęciu tego zadania przez Miasto Opole – Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu”. Na realizację zadania przekazano dotację w wysokości 5.000,00 zł, z czego wykorzystano kwotę 1.430,00 zł.

W okresie objętym zadaniem, z terenu gminy Niemodlin Policja przewiozła 11 osób nietrzeźwych do Izby Wytrzeźwień w Opolu, w tym 11 mieszkańców w związku ze stosowaniem przemocy domowej, z którymi po wytrzeźwieniu przeprowadzono indywidualne rozmowy profilaktyczno-motywujące.

Przemoc w rodzinie nie jest jasno i konkretnie nazwana w przepisach prawnych, dlatego istotne są okoliczności czynu, ich powtarzalność oraz skutki, jakie wywołuje, zarówno w rodzinie, jak i w szerszej społeczności. Sprawca może podlegać sankcjom wynikającym z przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu karnego, kodeksu drogowego i innych przepisów właściwych dla indywidualnie postrzeganego przypadku przemocy. Sprawy sporne dla mieszkańców gminy Niemodlin rozstrzyga **Sąd Rejonowy w Opolu**.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o **kuratorach sądowych**, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu jest jednostką obejmującą zasięgiem działania mieszkańców gminy Niemodlin. Do działań prowadzonych przez tę jednostkę należy m.in. realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, sporządzanie „Niebieskich Kart”, doradztwo oraz pomoc specjalistyczna – psychologiczna i prawna.

Istotną rolę w zapewnieniu pomocy psychologicznej i diagnozowaniu problemów młodszych mieszkańców gminy odgrywa **Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opolu**, która ma swój oddział w Niemodlinie. W Poradni dzieci mogą korzystać z usług specjalistów – m.in. psychologa, pedagoga, terapeuty oraz logopedy. Placówka oferuje dzieciom i młodzieży różne formy wsparcia, m.in.: indywidualne lub grupowe zajęcia terapeutyczne, grupy wsparcia, prowadzenie mediacji, interwencje kryzysowe, porady i konsultacje, realizuje zadania m.in. poprzez: konsultację, diagnozę, terapię, doradztwo, wydawanie opinii i orzeczeń, a także przez działalność profilaktyczną i informacyjną. W roku szkolnym 2019/2020 Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna udzieliła wsparcia w formie terapii kryzysowej 7 osobom oraz terapii psychologicznej 14 osobom z terenu gminy Niemodlin. Ponadto 10 osób uczestniczyło w programie profilaktycznym „Za życiem”.

Wśród innych możliwości uzyskania pomocy w związku z przemocą w rodzinie lub innych traumatycznych przeżyć wywołujących kryzys w rodzinie warto wymienić możliwość odbycia rozmowy telefonicznej. Kontakt telefoniczny pozwala osobie szukającej wsparcia na zapewnienie anonimowości oraz nie zmusza do bezpośredniego spotkania z pracownikiem instytucji, co może dla wielu osób być krępujące. Poniżej zamieszczono tabelę z wybranymi telefonami, pod którymi można uzyskać wsparcie psychologiczne, porady oraz zostać pokierowanym do właściwych instytucji.

Tabela 13. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady

lp.	instytucja	nr telefonu
1.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemodlinie	77 460 79 45
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Niemodlinie	77 460 79 45
3.	Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	77 460 63 13
4.	Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i członków ich rodzin w Niemodlinie	77 460 63 13
5.	Komisariat Policji w Niemodlinie	77 862 82 03
6.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu	77 442 05 04
7.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Opolu	500 773 635
8.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu	77 441 52 50
9.	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opolu	77 441 02 45
10.	Wydział Duszpasterstwa Rodzin Dyrektor Diecezjalnego Duszpasterstwa Rodzin	602 716 948
11.	Diecezjalna Doradczyni Życia Rodzinnego	607 280 880

12.	STOP – telefon Centrum Praw Kobiet dla kobiet dotkniętych przemocą i dyskryminacją	22 621 35 37
13.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”	801 120 002
14.	Anonimowa Policyjna Linia Specjalna	800 120 148
15.	Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka	800 12 12 12
16.	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48
17.	Telefoniczna Poradnia dla Osób w Kryzysie Emocjonalnym	116 123
18.	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
19.	Młodzieżowy [i nie tylko] Telefon Zaufania	22 192 88
20.	Pomarańczowa Linia – system pomocy rodzicom, których dzieci upijają się	800 140 068
21.	Antydepresyjny Telefon Zaufania Centrum ITAKA	22 654 40 41

Dane: opracowanie własne.

3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego, dla którego umacnianie rodziny jest jednym z podstawowych zadań. Parafie z gminy Niemodlin wchodzi w skład dekanatu Niemodlin należącego do diecezji opolskiej. Diecezjalny Referat Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej w Opolu (ul. Ksiąząt Opolskich 19, 45-005 Opole) zajmuje się wspieraniem rodzin, małżeństw i osób samotnych oraz rodzin w kryzysie. Do głównych zadań tego referatu należą:

- planowanie, organizacja i nadzór nad prowadzeniem przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie;
- organizacja katolickiego poradnictwa rodzinnego;
- kształcenie i stała formacja specjalistów z zakresu poradnictwa rodzinnego;
- organizowanie i popieranie rozmaitych inicjatyw i działań w zakresie obrony życia;
- podejmowanie i wspieranie inicjatyw w zakresie duszpasterstwa rodzin (uroczystości diecezjalne, rekolekcje, nabożeństwa);
- przygotowywanie pomocy i materiałów w zakresie duszpasterstwa rodzin, przygotowania do małżeństwa i ochrony życia;
- współpraca z organizacjami, stowarzyszeniami i ruchami kościelnymi wspomagającymi rodzinę;

- utrzymywanie kontaktów i współpraca z instytucjami państwowymi, samorządowymi i społecznymi służącymi umacnianiu i rozwojowi rodziny oraz obronie życia.

Na poziomie diecezji działalność i współpracę parafialnych oraz rejonowych doradców życia rodzinnego koordynuje **Wydział Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej. Diecezjalnego Doradcę Życia Rodzinnego** powołuje Biskup Diecezjalny na wniosek Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin. Funkcję diecezjalnego duszpasterza rodzin pełni ks. dr Jerzy Dzierżanowski (tel. 602 716 948), a diecezjalnej doradczynie życia rodzinnego Barbara Słomian (tel. 607 280 880). Doradcy życia rodzinnego są osobami pierwszego kontaktu i mogą udzielić osobistego wsparcia, posiadają wiedzę, gdzie można uzyskać specjalistyczną pomoc w różnych sytuacjach tego wymagających.

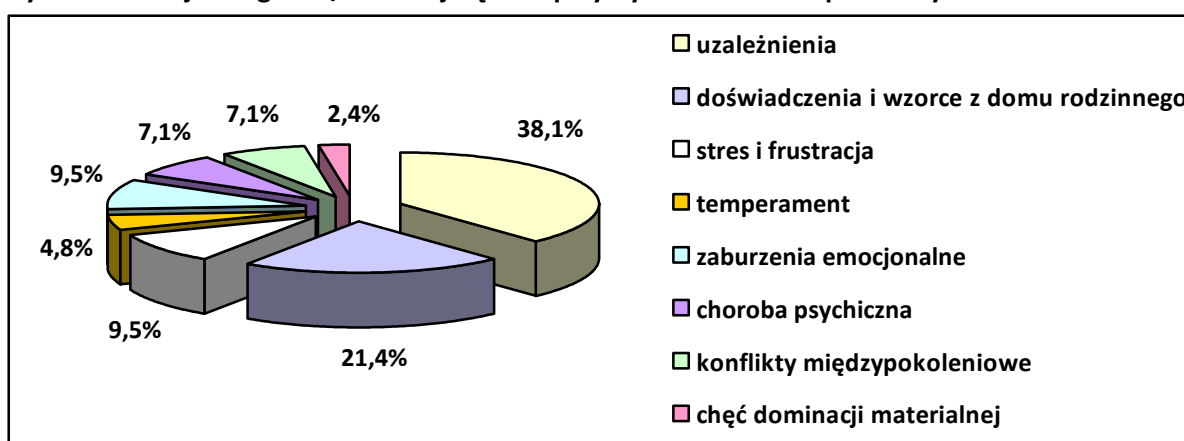
Pomoc dzieciom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych, m.in. związanych z przemocą w rodzinie, świadczy także Caritas Diecezji Opolskiej.

4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY

4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Niemodlin zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 41 wypełnionych anonimowo ankiet. Badanych zapytano o najczęstsze przyczyny stosowania przemocy w rodzinie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?

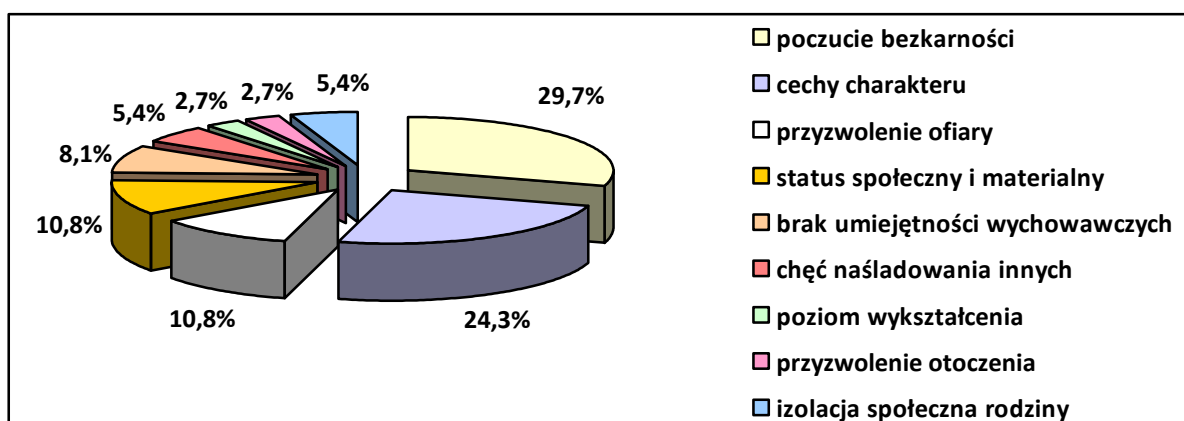
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy w rodzinie były uzależnienia (38,1%), a także doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego (21,4%) oraz stres, frustracja i zaburzenia emocjonalne (po 9,5%). W dalszej kolejności wymieniano

chorobę psychiczną i konflikty międzypokoleniowe (po 7,1%) oraz temperament (4,8%) i chęć dominacji materialnej (2,4%).

W kolejnym pytaniu ankietowani identyfikowali czynniki, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Najczęściej wskazywanymi czynnikami były: poczucie bezkarności (29,7%), cechy charakteru (24,3%), a także przyzwolenie ofiary i status społeczny i materialny (po 10,8%). Wymieniono także brak umiejętności wychowawczych (8,1%) oraz izolację społeczną rodziny i chęć naśladowania innych (po 5,4%) oraz przyzwolenie otoczenia i poziom wykształcenia (po 2,7%). Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

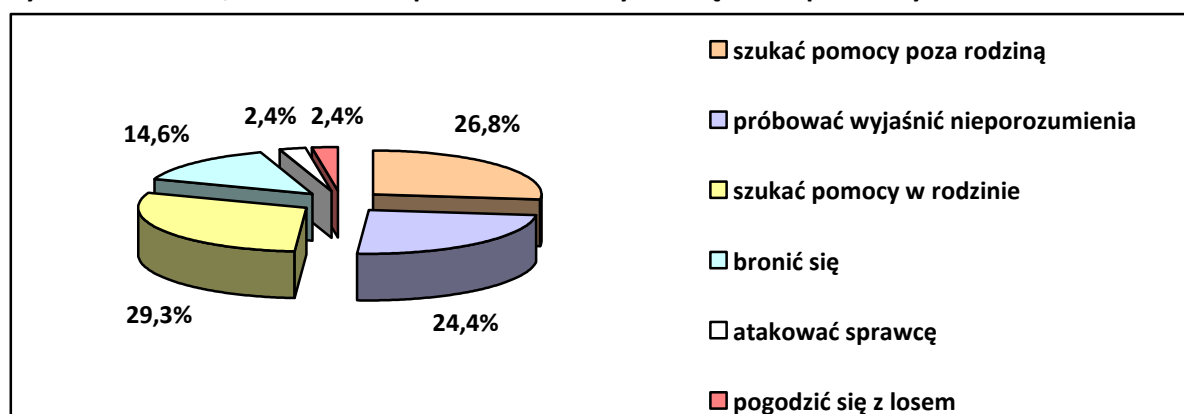
Wykres 4. Jakiego Pana/Pani zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie zawarto także pytanie, jak powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie. Wykres zamieszczony poniżej pokazuje najczęściej wybierane odpowiedzi.

Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?

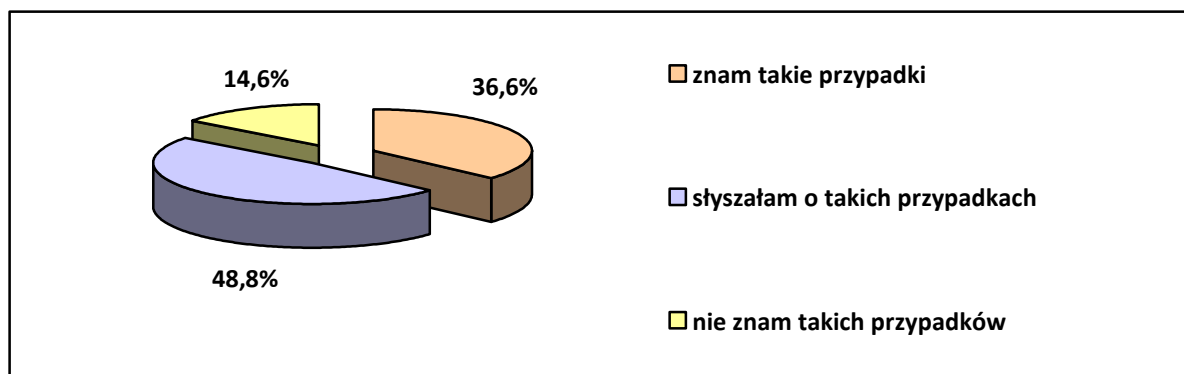
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według najliczniejszej grupy ankietowanych ofiary przemocy powinny przede wszystkim szukać pomocy w rodzinie (29,3%), szukać pomocy poza rodziną (26,8%) oraz

próbować wyjaśnić nieporozumienia (24,4%). Według innych bronić się (14,6%), atakować sprawcę lub pogodzić się z losem (po 2,4%).

Uczestników badania sondowano również w kwestii znajomości przypadków występowania przemocy w rodzinie w gminie. Niepokojąco przedstawiają się wyniki odpowiedzi na to pytanie, bowiem 85,4% respondentów stwierdziło, iż słyszało o przypadkach występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź takie przypadki zna. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

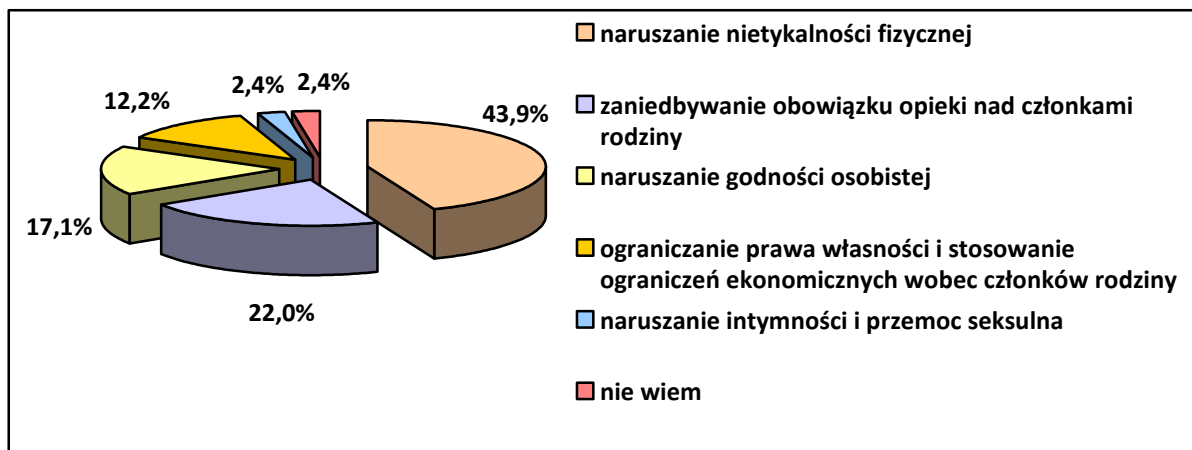
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła form przemocy w rodzinie, które, zdaniem badanych, najczęściej występują w gminie. Uczestnicy ankiety wskazywali w szczególności na naruszanie nietykalności fizycznej, zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny oraz naruszanie godności osobistej, a także ograniczanie prawa własności i stosowanie ograniczeń ekonomicznych wobec członków rodziny oraz naruszenie intymności i przemoc seksualna. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

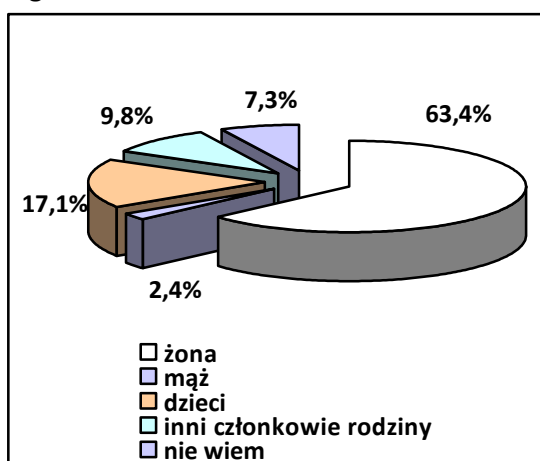
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?

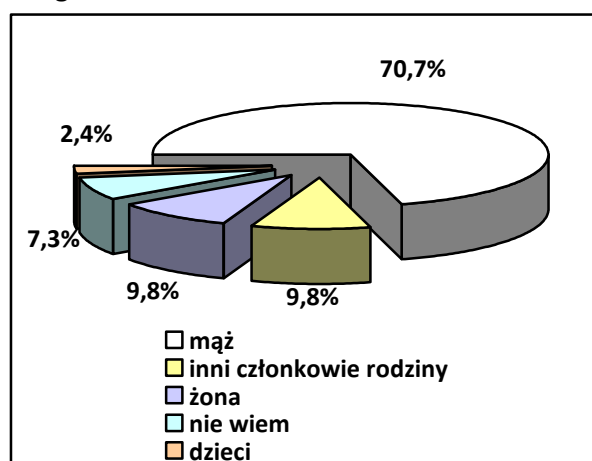
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów ankiety o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość uczestników badania ankietowego wyraziła opinię, że ofiarami przemocy w rodzinie padają najczęściej żony i dzieci. Jeśli zaś chodzi o wskazanie sprawcy przemocy w rodzinie, to zdecydowana większość badanych uznała, że tą osobą zwykle jest mąż. Na podstawie powyższych danych rysuje się dość modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami żona i dzieci. Statystycznie większość osób doznających przemocy w rodzinie stanowią kobiety. Innymi szczególnie wrażliwymi kategoriami osób doznających przemocy w rodzinie są m.in.: małoletni, osoby starsze, osoby niepełnosprawne. Szczególna ochrona i wsparcie powinny być dedykowane dzieciom, zarówno doznającym przemocy w rodzinie, jak i będącym świadkami przemocy. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

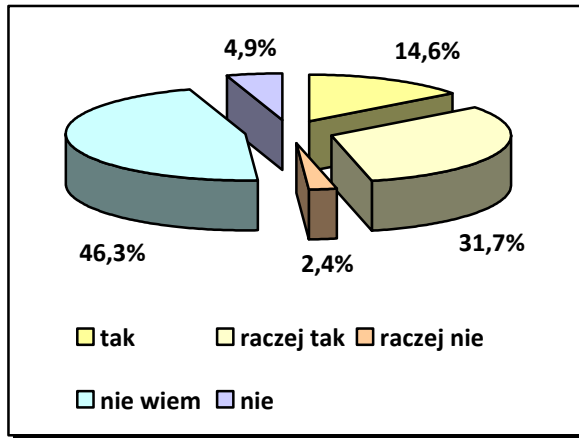
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

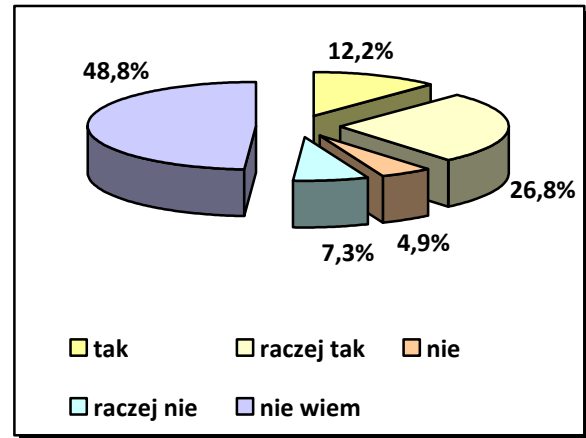
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Odpowiadając na kolejne pytania, uczestnicy badania oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom przemocy w rodzinie oraz działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie. Według 46,3% respondentów oferta wsparcia udzielanego ofiarom przemocy jest wystarczająca lub raczej wystarczająca. Przeciwnego zdania było 7,3% badanych, a 46,3% ankietowanych nie było w stanie tej oferty ocenić. Także w przypadku oceny działań podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie znaczna część (48,8%) respondentów miała trudności z jednoznaczną oceną tych działań. Zdaniem 39% ankietowanych działania te są wystarczające lub raczej wystarczające. Przeciwną opinię wyraziło 12,2% badanych. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

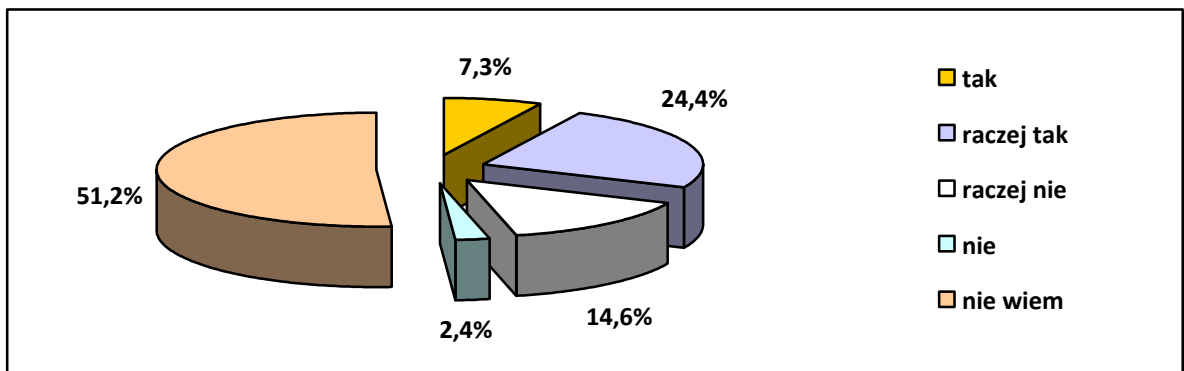
Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania zapytano także, czy przemoc w rodzinie postrzegają jako duży problem społeczny. Zdaniem 31,7% ankietowanych przemoc w rodzinie jest lub raczej jest ważnym problemem społecznym na terenie gminy, a 17% respondentów wyraziło zdanie przeciwne. Wysoki odsetek (51,2%) badanych miał trudności z odpowiedzią na to pytanie. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

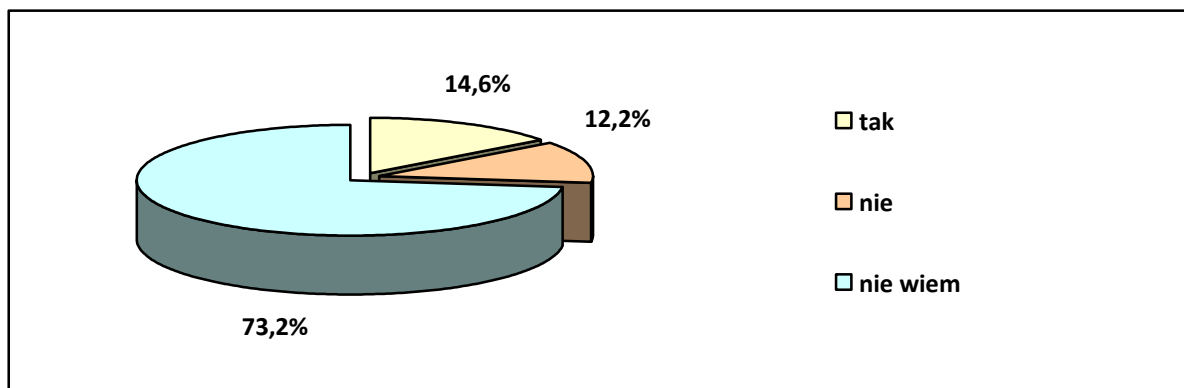
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestnicy badania mieli też trudności z odpowiedzią na pytanie o ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy. Najwięcej (73,2%) respondentów wybrało odpowiedź „nie wiem”. Zdaniem 12,2% badanych ryzyko nasilenia się przemocy w rodzinie nie istnieje, a 14,6% ankietowanych było przeciwnego zdania. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

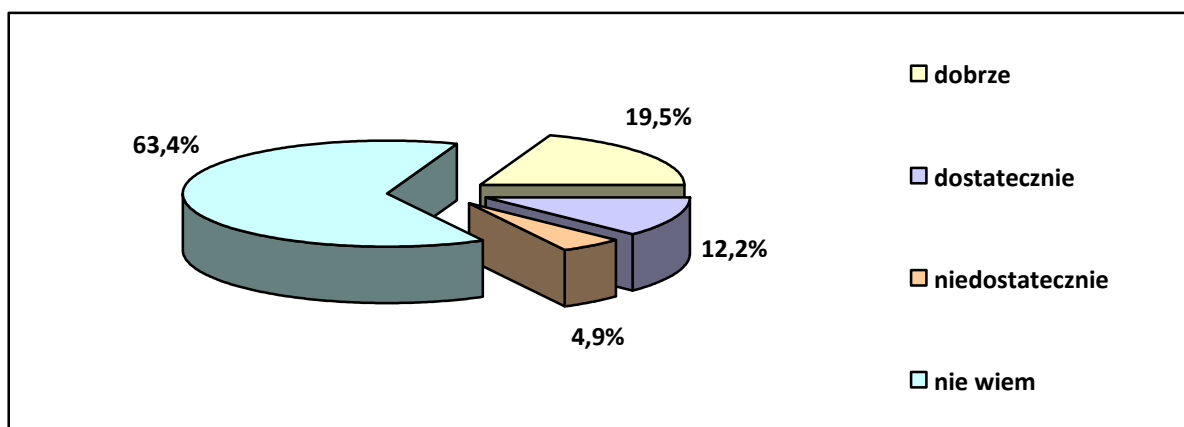
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość (63,4%) respondentów nie była w stanie tych działań ocenić. Według 12,2% ankietowanych działania te są dostateczne, a kolejne 19,5% badanych przyznało, że są dobre. Zaledwie 4,9% pytanych oceniło je negatywnie. Uzyskane opinie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania poproszono także o wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w gminie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególny nacisk położyli na zapewnienie ofiarom pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej, uruchomienie lokalnego telefonu zaufania, zintensyfikowanie działań kontrolnych policji oraz monitorowanie funkcjonowania rodzin, a szczególnie sytuacji dzieci, w których takie problemy miały miejsce. Podkreślano także konieczność prowadzenia

kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy oraz rozszerzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych.

4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Informacje, które pomogły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań i zjawisk negatywnych uzyskano, poddając analizie ankiety wypełnione w pięciu placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie gminy.

Do szkół biorących udział w badaniu ankietowym uczęszczało w roku szkolnym 2019/2020 ogółem 620 uczniów. Zatrudniano tam w tym czasie 122 nauczycieli. Uczniowie wszystkich szkół mogli skorzystać z pomocy pedagoga, cztery szkoły z pomocy psychologa, logopedy i doradcy zawodowego, a jedna placówka zapewniała opiekę pielęgniarską. Wszystkie placówki zapewniały opiekę w ramach zajęć świetlicowych.

Uczestnicy badania stwierdzali występowanie zjawisk patologicznych i negatywnych zachowań w społeczności uczniowskiej oraz dysfunkcji i patologii w otoczeniu domowym uczniów, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, identyfikowano w dwojaki sposób: wypełniając zamknięte katalogi obejmujące 12 i 6 zmiennych oraz odpowiadając na pytania o charakterze otwartym, określając subiektywnie stopień natężenia występujących problemów w ciągu trzech ostatnich lat. Uzyskane na podstawie analizy ankiet informacje prezentują poniższe tabele.

Tabela 14. Przypadki negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych ujawnionych w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2019/2020

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	występowanie		
	liczba placówek, w których stwierdzono	liczba ujawnionych przypadków	liczba placówek, w których nie stwierdzono
palenie papierosów	2	5	3
sięganie po alkohol	1	1	4
sięganie po narkotyki	–	–	5
niszczenie mienia szkolnego	2	2	3
kradzieże na terenie szkoły	–	–	5
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	2	3	3
udział w grupach negatywnych	–	–	5
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	3	12	2
autoagresja	–	–	5

ucieczki z domu	–	–	5
przestępczość ujawniona	–	–	5
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	2	9	3

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Tabela 15. Przypadki patologicznych zachowań i dysfunkcji stwierdzonych w środowisku rodzinnym uczniów w roku szkolnym 2019/2020

rodzaj zjawiska	występowanie	
	liczba ujawnionych przypadków	nie stwierdzono (liczba placówek)
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	9	–
zaniedbanie	14	–
przemoc w rodzinie	1	4
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	2	3

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Do najczęściej obserwowanych wśród uczniów zachowań negatywnych należały: agresja i przemoc w grupie rówieśniczej, przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego oraz palenie papierosów. Przedstawiciele czterech badanych placówek zauważyli wzrost negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych w ciągu ostatnich trzech lat, zaś jeden ankietowany nie wypowiedział się w tej kwestii.

W środowisku rodzinnym uczniów stwierdzono 14 przypadków zaniedbań dzieci przez dom rodzinny, 9 przypadków bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 2 przypadki uzależnień oraz 1 przypadek przemocy w rodzinie. W odczuciu ankietowanych z czterech placówek w ostatnich trzech latach liczba przypadków dysfunkcji i zjawisk patologicznych w rodzinach uczniów nie wzrosła.

Pomoc oferowana przez szkołę uczniom z rodzin ubogich.

Szkoła zapewnia uczniom z rodzin ubogich wszechstronne wsparcie, które polega przede wszystkim na zapewnieniu dożywiania w formie gorącego posiłku – obiadu. Jest to świadczenie niepieniężne, refundowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach programów: „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz od roku 2019 „Posiłek w szkole i w domu”. Ponadto dzieci z rodzin ubogich mogą liczyć na bezpłatne podręczniki i zwolnienie z opłat oraz wsparcie edukacyjne w ramach zajęć dodatkowych. Placówki umożliwiają też wypożyczenie komputera potrzebującym uczniom.

Pomoc uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie, jaką oferuje szkoła, przebiega we współpracy z instytucjami pomocowymi. Umożliwiany jest kontakt ze specjalistami – pedagogami, psychologami i terapeutami z PPP, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i odpowiednich instytucjach pomocowych, w placówkach organizowane są zajęcia socjoterapeutyczne. Dzieci mogą także korzystać z porad i wsparcia pedagoga i psychologa szkolnego, uczestniczą w zajęciach w świetlicy szkolnej, a także programach profilaktyczno-edukacyjnych.

Poprawa funkcjonowania placówki oraz efektywności procesu kształcenia i wychowania wymaga, zdaniem uczestników badania, rozpoznawania na bieżąco sytuacji uczniów oraz monitorowania problemów dotyczących dzieci i ich rodzin. Poprawa efektywności procesu edukacji i wychowania wymaga także zintensyfikowania kontaktów z rodzicami oraz ich większego zaangażowania w życie szkoły.

Współpraca szkoły z Policją i innymi instytucjami lub organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest zdaniem przedstawiciela szkoły zadowolająca. Do podmiotów, z którymi placówki najczęściej współpracują, uczestnicy badania zaliczyli: OPS, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Miejsko-Gminną Biblioteką Publiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Urząd Miejski oraz OHP w Opolu.

4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 53 uczniów najstarszych klas szkół podstawowych, z czego 56% stanowiły kobiety, a 44% mężczyźni. Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14 lat (60%), 18% tej próby stanowili uczniowie w wieku 15 lat, 13% uczniowie w wieku 13 lat, a 9% uczestników badania stanowili uczniowie w wieku 12 lat.

W pierwszej kolejności uczniowie mieli za zadanie wybrać zachowania, które ich zdaniem są przejawem przemocy. Uzyskane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 16. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych

rodzaj zachowań	liczba wskazań	odsetek wskazań %
popychanie	28	52,8%
uderzanie	47	88,7%
kopanie	41	77,5%
duszenie	44	37,5%
szarpanie	21	83,1%

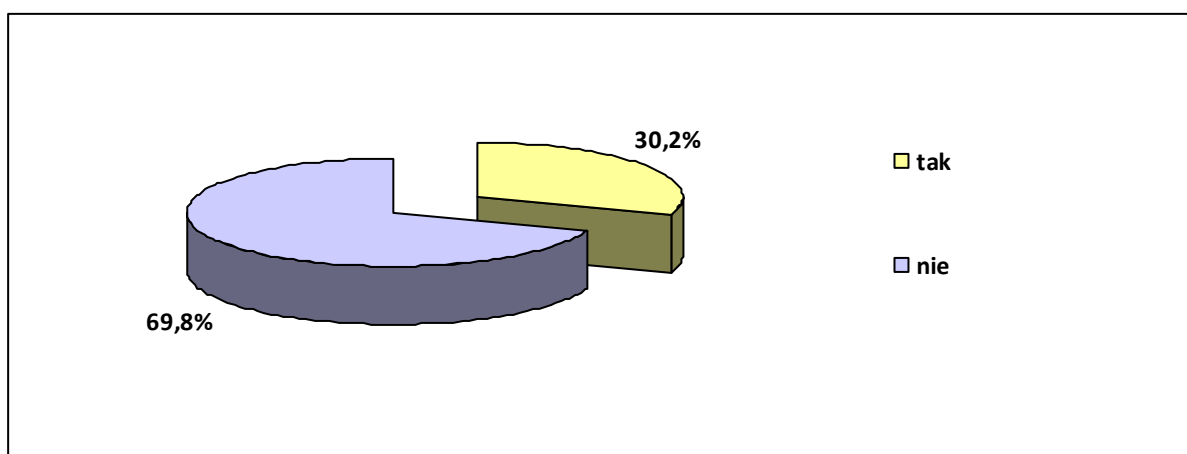
przypalanie ciała	43	81,1%
policzkowanie	31	58,5%
szantaż	20	37,7%
ośmieszanie	43	81,1%
grożenie	32	60,4%
nadmierna krytyka	13	24,5%
szkalowanie w Internecie	31	58,5%
nękanie sms-ami	35	66,0%

Dane z badania środowiska uczniowskiego.

Żadne z 13 możliwych do wyboru zachowań przemocowych nie zostało wskazane przez wszystkich ankietowanych uczniów. Wśród najliczniej wskazywanych zachowań, które uczniowie uznali za przejaw przemocy, znalazły się: uderzanie (88,7%), szarpanie (83,1%), przypalanie ciała i ośmieszanie (po 81,1%), a także kopanie (77,5%). Najmniejszy odsetek wskazań dotyczył nadmiernej krytyki (24,5%) oraz duszenia (37,5%).

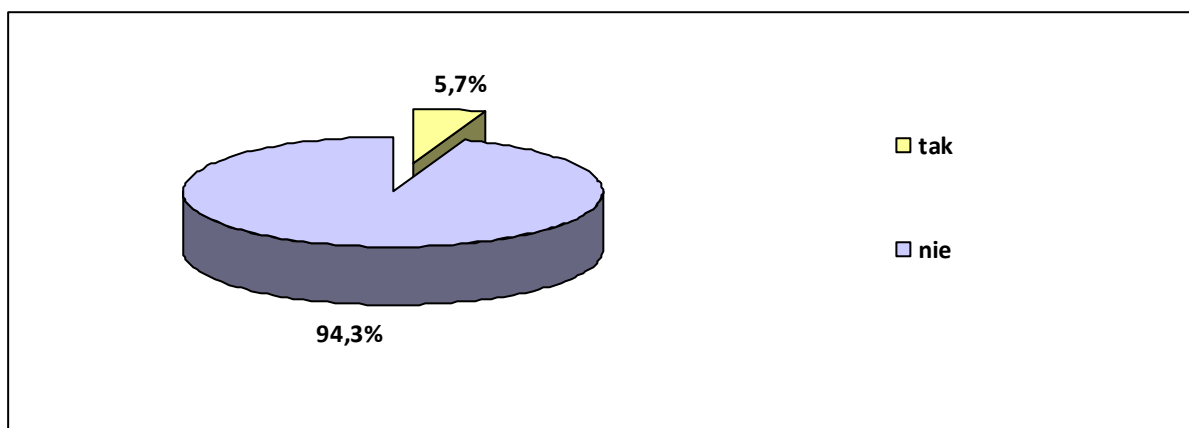
Kolejnym zagadnieniem poddanym ocenie respondentów była kwestia doświadczania przemocy ze strony rówieśników oraz w środowisku rodzinnym. Prawie 70% uczniów odpowiedziało na to pytanie przecząco, zaś 30,2% respondentów przyznała, że doświadczyła przemocy ze strony rówieśników. Występowanie zjawiska przemocy w domu rodzinnym potwierdziły 3 osoby spośród uczestników badania. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy ze strony rówieśników?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

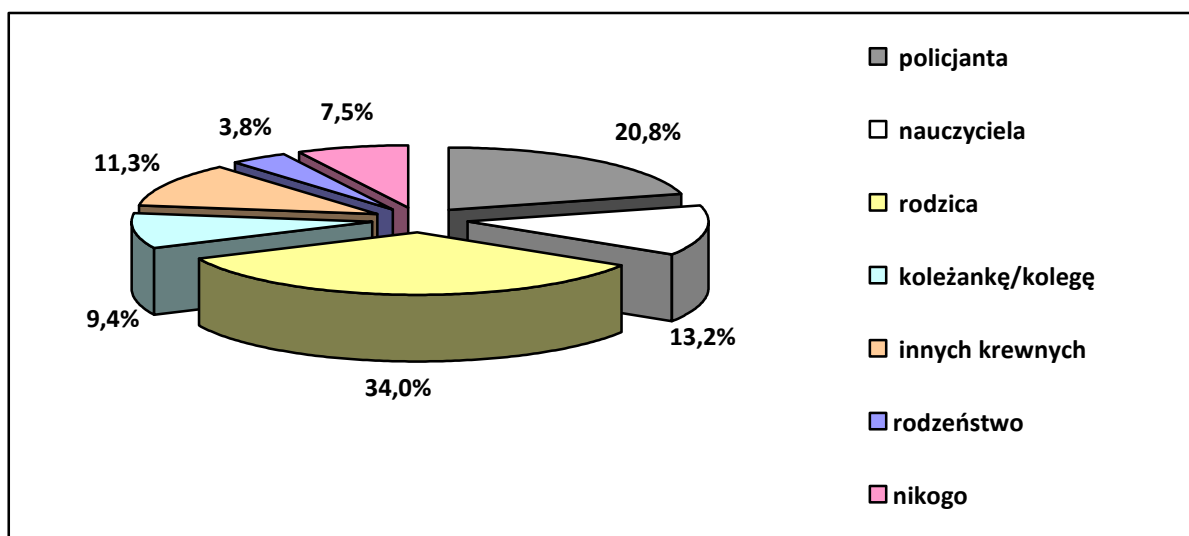
Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy w swojej rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

W następnym pytaniu sondowano uczniów, czy słyszeli o przypadkach przemocy w rodzinach swoich znajomych. Prawie 40% zadeklarowało, że słyszało o przypadkach przemocy w domach osób z ich otoczenia. Na pytanie: „Czy uważasz, że będąc świadkiem lub ofiarą przemocy lub przemocy w rodzinie, należy kogoś o tym poinformować?“, zdecydowana większość (82%) odpowiedziała twierdząco. Uczniów poproszono również o wskazanie osób, które poinformowaliby o zaistnieniu przemocy. Uczestnicy badania zadeklarowali, że najczęściej swoją wiedzę o przemocy podzieliliby się z rodzicem, policjantem i nauczycielem. W dalszej kolejności wymieniono innych krewnych, koleżankę, kolegę oraz rodzeństwo. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Na pytanie: „Czy uważasz, że należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne na temat przemocy w rodzinie?“, zdecydowana większość (79,2%) badanych odpowiedziała

twierdząco. Jednocześnie ponad 20% ankietowanych uważa prowadzenie takich działań za bezzasadne.

Kolejna kwestia dotyczyła uczestnictwa uczniów w zajęciach poświęconych problemom przemocy w rodzinie. 63% respondentów potwierdziło udział w zajęciach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, a 37% ankietowanych twierdzi, że nigdy nie uczestniczyła w takich zajęciach.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o możliwość doświadczenia przemocy większość badanych (43,3%) wskazała na przemoc rówieśniczą, ale niepokój może budzić fakt, iż 16,9% ankietowanych ujawniło, że obawia się przemocy w rodzinie. Prawie 40% respondentów zadeklarowała, że takich obaw nie ma.

5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych.

Pracownik socjalny jest zobowiązany do interwencji także w przypadku powzięcia informacji o fakcie przemocy z innego źródła, np. z informacji innych osób. Może to być również powiadomienie złożone przez Policję w godzinach pracy ośrodka pomocy społecznej. Celem interwencyjnego zabezpieczenia dziecka jest zapobieżenie negatywnym skutkom wynikającym ze stwierdzonego stanu zagrożenia zdrowia lub życia dziecka przebywającego w rodzinie. Pracownik socjalny zobowiązany jest powiadomić rodzica lub opiekuna prawnego o możliwości złożenia zażalenia na odebranie dziecka.

W przypadku podjęcia przez pracownika socjalnego wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką decyzji o odebraniu dziecka i umieszczeniu go u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, zostaje wypełnione oświadczenie o powierzeniu dziecka przez pracownika socjalnego.

6. OCENA WDROŻENIA ZAŁOŻEŃ POPRZEDNIO REALIZOWANEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Ocena wdrożenia poprzednio realizowanego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie stanowi punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki antyprzemocowej gminy Niemodlin na lata 2021-2025. W jej ramach zostały wskazane trudności napotkane przy wdrażaniu programu, osiągnięcia w jego realizacji, przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania oraz przedsięwzięcia, które należałoby podjąć w nowym okresie programowania.

Trudności napotkane przy wdrażaniu programu:

- zbyt długi czas oczekiwania na niektóre formy pomocy, np. pomoc prawną,
- braki kadrowe, czasowe i finansowe w instytucjach wspierających osoby doznające przemocy,
- przenoszenie odpowiedzialności za rozwiązywanie problemów przemocy przez rodziny na instytucje,
- negatywne nastawienie osób doznających przemocy do zmiany swojej sytuacji życiowej oraz niechęć osób doznających przemocy do zgłaszania problemu.
- negatywne nastawienie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie, do kierowanych do nich działań korekcyjno-edukacyjnych,
- nie zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych w gminie, w tym osób i rodzin uwikłanych w przemoc,
- w roku 2020 stan epidemii COVID-19.

Osiągnięcia w realizacji działań wyznaczonych w ramach programu:

- różnorodność form oferowanej pomocy,
- wzrost zaufania osób doznających przemocy do instytucji wspierających,
- pozytywne oddziaływanie procedury „Niebieska Karta” na życie osób doznających przemocy,
- zwiększa się świadomość mieszkańców na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jak i mechanizmów doznawania przemocy.
- dostępność informacji na temat oferowanych form pomocy dla osób doznających przemocy,
- indywidualne podejście do każdej osoby doznającej przemocy,
- zwiększającą się liczbę programów i projektów pomocowych,

- możliwość wykorzystania różnorodnych kanałów informacyjnych,
- realizowanie działań interwencyjnych i profilaktycznych,
- interdyscyplinarne podejście w działaniach służb

Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania programu:

- nie udało się utworzyć grupy wsparcia/grupy samopomocowej dla osób doświadczających przemocy w rodzinie
- nie umocowano prawnie możliwości przyznania lokalu mieszkalnego, w pierwszej kolejności, dla rodzin doświadczających przemocy w rodzinie

Przedsięwzięcia, które należałoby podjąć lub kontynuować w nowym okresie programowania:

- rekomenduje się dalszy rozwój i upowszechnianie realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie jako jednej z podstawowych form wsparcia rodziny doświadczającej przemocy. Zasadne jest również podjęcie działań zmierzających do zapewnienia ciągłości realizacji programów, aby maksymalnie skrócić okres oczekiwania na udział w programie,
- kontynuacja działań edukacyjnych i kampanii społecznych, które powinny koncentrować się również na świadkach przemocy i na tym, jak należy reagować w sytuacji bycia świadkiem przemocy,
- wnioskowanie w ogłaszanych konkursach Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja albo zlecenie realizacji programów/projektów edukacyjnych, profilaktycznych, adresowanych do dzieci, młodzieży, oraz prowadzenie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie np. „Szkoła rodziców”,
- stworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności lokali mieszkalnych, wprowadzenie odpowiednich zapisów w prawie miejscowym,
- profesjonalizacja służb. W tym celu w ramach Programu udział w szkoleniach osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, np. pracowników socjalnych, funkcjonariuszy Policji, kuratorów, przedstawicieli oświaty czy służby zdrowia. Szkolenia dotyczące głównie budowania lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie w oparciu o współpracę zespołów interdyscyplinarnych, również takich

zagadnień jak: prawne aspekty przeciwdziałania przemocy, diagnozowanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom pokrzywdzonym, praca z rodziną wieloproblemową, praca z dzieckiem krzywdzonym, praca z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie, w tym z osobami starszymi i niepełnosprawnymi, oraz prowadzenie dokumentacji i ochrony danych osobowych,

- organizacja lub wspieranie realizacji różnych form zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży o oddziaływaniu profilaktycznym, np: półkolonie, kolonie, obozy, zajęcia sportowe, imprezy i zajęcia kulturalne i rekreacyjne (w tym podczas ferii i wakacji),
- poradnictwo medyczne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne, socjalne, zawodowe i rodzinne,
- praca socjalna,
- wsparcie psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych,
- zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- udzielenie bezpiecznego schronienia osobom dorosłym lub rodzinom dotkniętym przemocą,
- promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy poprzez różne formy psychoedukacyjne dla rodziców (spotkania, spektakle),
- opracowywanie i dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych (rozpowszechnianie wśród mieszkańców plakatów, ulotek, broszur dotyczących zjawiska przemocy), zamieszczanie w lokalnej prasie, na stronie internetowej OPS artykułów, informacji o instytucjach i organizacjach zajmujących się specjalistyczną pomocą, aktualizacja treści,
- stosowanie procedury „Niebieskie Karty”,
- kierowanie wniosków na MGKRPA w Niemodlinie w celu podjęcia działań zmierzających do rozpoznania problemów alkoholowych,
- prowadzenie edukacji i porad terapeuty ds. uzależnień.

Najważniejsze programy i projekty wynikające z zapisów programu, które zostały zrealizowane

- programy i projekty profilaktyczne i edukacyjne w szkołach,

- wypoczynek letni dzieci i młodzieży,
- Program Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przesłpstwem w celu zwiększenia dostępnosci do specjalistycznej pomocy dla mieszkańców,
- Projekt „Swobodnie, godnie i bezpiecznie w Gminie Niemodlin” w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”,
- Partnerstwo w projekcie „W Rodzinie Moc!” skierowanym do rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Ogólna ocena realizacji założeń programu

Zespół dokonujący oceny realizacji założeń poprzedniego programu, uwzględniając osiągnięcia, ograniczenia, zachodzące lokalnie zmiany związane ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, mając do dyspozycji pięciopunktową skalę ocen, którym przypisano odpowiedni stopień realizacji, tak że ocena: 1 – oznacza, że nie rozpoczęto wdrażania założeń programowych; 2 – oznacza, że rozpoczęto wdrażanie założeń programowych; 3 – oznacza, że częściowo wdrożono przyjęte założenia; 4 – oznacza, że zrealizowano większość założeń programowych; 5 – oznacza, że w pełni wdrożono założenia programowe, zaproponował ogólną ocenę realizacji programu na poziomie 4.

Działania ocenione najwyżej:

- analiza danych statystycznych,
- przygotowanie bazy danych,
- praca socjalna,
- wzmacnianie współpracy podmiotów działających w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- szkolenia z zakresu podnoszenia umiejętności pracy z osobami dotkniętymi problemem przemocy oraz skutecznego radzenia sobie ze stresem,
- udzielanie pomocy i wsparcia w ramach procedury „Niebieskie Karty”
- systematyczne posiedzenia członków ZI i grup roboczych,
- opracowanie i zrealizowanie projektu „Swobodnie, godnie i bezpiecznie w Gminie Niemodlin” w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”.

Działania ocenione najniżej:

- nie udało się wdrożyć systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia,
- nie udało się utworzyć grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie

Uzasadniając przyjętą ocenę podkreślono, że osoby pracujące z rodzinami dotkniętymi przemocą mają możliwość udzielania szerokiego wsparcia, jednak proces wychodzenia z przemocy jest długotrwały i wymaga zaangażowania oraz pracy wszystkich członków rodziny. Rodziny takie oczekują zbyt szybkich efektów, nie są konsekwentne w działaniach, często oczekują załatwienia spraw przez instytucje. Monitoring i ewaluacja programu przyczyni się do wzrostu skuteczności działań i odpowiedzialności osób, które te działania realizują.

7. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT służy identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stały się obszary zdefiniowane hasłowo: **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; kapitał społeczny i ludzki.**

OBSZAR I: RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• funkcjonowanie ZI• działanie PK• działanie Świetlicy środowiskowej• prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii w szczególności wśród dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczących się lub uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych (placówki oświatowe, NGOs, Świetlica	<ul style="list-style-type: none">• brak grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie• brak grup AA,AL.-ANON

<p>środowiskowa, OSiR, OK)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych • zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia również poza obszarem gminy • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • interwencja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • praca socjalna • wspieranie realizacji działań interwencyjno-edukacyjnych wobec mieszkańców gminy trafiających do Izby Wyrzeźwień • wspomaganie Policji i innych podmiotów w wykonywaniu zadań związanych z profilaktyką i przeciwdziałaniem alkoholizmowi oraz przemocy domowej • wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych • udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z problematyką alkoholową i innymi zagrożeniami oraz profilaktyką w tym obszarze poprzez udostępnianie materiałów • organizacja i wspieranie organizacji różnych form zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w gminie o oddziaływaniu profilaktycznym, np. półkolonii, kolonii, obozów, zawodów i zajęć sportowych, imprez i zajęć kulturalnych i rekreacyjnych (zarówno podczas ferii, wakacji oraz roku szkolnego) • współpraca z sektorem pozarządowym • podnoszenie kompetencji osób zajmujących się w gminie działalnością profilaktyczną, rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkotykowych oraz przemocy rodzinnej 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom • większa dostępność wsparcia psychospołecznego i prawnego • wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemu uzależnienia i współuzależnienia • wzrost liczby profesjonalnej kadry pracującej z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi oraz dotkniętymi przemocą w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • niska skuteczność programów terapeutycznych kierowanych do osób uzależnionych • poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc w rodzinie • bezrobocie • rozpad rodzin • utrata zdrowia psychofizycznego • ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy

<ul style="list-style-type: none"> zmiana postaw społecznych, wzrost świadomości o problemie przemocy domowej 	<ul style="list-style-type: none"> dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia, brak pozytywnych wzorców w rodzinie negatywne nastawienie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie do kierowanych do nich działań korekcyjno-edukacyjnych, niska skuteczność rozwiązań prawnych chroniących ofiary wydłużony tryb postępowania karnego o znęcanie się nad rodziną, niskie kary w stosunku do rangi popełnionych czynów nadużywanie zawieszania kar w stanie epidemii i obowiązujących obostrzeń (zamknięte szkoły i przedszkola) ryzyko nieujawniania przypadków przemocy w rodzinie, poczucie braku bezpieczeństwa i osamotnienia
--	---

Analiza uwarunkowań dla obszaru **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie** zwraca uwagę na przewagę mocnych stron, którymi są głównie: wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych, zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie oraz zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Dostrzegane mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie mogą jednak przesłonić ciężaru gatunkowego słabych stron, z jakimi należy się zmierzyć. Niepokoić powinny zwłaszcza nieinicjowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie, jak również współuzależnienie członków rodziny utrudniające podejmowanie konsekwentnych decyzji – to kwestie, które należy uwzględnić w programowaniu działań w tym obszarze.

OBSZAR II: ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, aktywnego spędzania czasu wolnego zapewnianie rodzinom dotkniętym 	<ul style="list-style-type: none"> słaba dostępność komunikacyjna w gminie Niemodlin w aglomeracji opolskiej (np. brak połączeń komunikacyjnych pomiędzy większością

<p>problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi • realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym 	<p>miejsowości w gminie w okresie wakacji i ferii szkolnych, gdy nie kursuje autobus szkolny)</p>
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców, • niezwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia • niewzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi • niezwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki • brak wzrostu zagrożenia przestępczością wśród nieletnich 	<ul style="list-style-type: none"> • długa procedura leczenia odwykowego • brak narzędzi zobowiązujących sprawców przemocy do udziału w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych • niska skuteczność rozwiązań prawnych chroniących ofiary • wydłużony tryb postępowania karnego o znęcanie się nad rodziną • niskie kary w stosunku do rangi popełnionych czynów • nadużywanie zawieszania kar • nowe uzależnienia (behawioralne) spowodowane epidemią • wzrost sprzedaży alkoholu

Analiza uwarunkowań dla obszaru **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne** wskazuje przewagę mocnych stron, takich jak: inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, aktywnego spędzania czasu wolnego, zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi, realizowanie przez placówki oświatowe programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym.

OBSZAR III: KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców • prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych • dostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej • możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak liderów społeczności lokalnych oraz zdolności ludzi do współdziałania w imię wspólnego dobra

społecznej	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • potencjał gminy zapewniający jej rozwój i umożliwiający wzrost jakości życia mieszkańców • zmniejszająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją • dysponowanie środkami umożliwiającymi dostosowanie liczebności i poziomu kwalifikacji kadr pomocowych do aktualnych potrzeb • korzystne zmiany społeczne, takie jak wzrost kreatywności, poziomu wykształcenia, wykorzystania technologii cyfrowych, postaw przedsiębiorczych, mobilności, obywatelskości 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie niepieniężne z systemu pomocy społecznej • niewystarczające finansowanie pomocy społecznej, edukacji, kultury, zdrowia, nauki • kryzys gospodarczy po pandemii

Analiza uwarunkowań dla obszaru **kapitał społeczny i ludzki** wskazuje na przewagę mocnych stron, którymi są głównie: odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców gminy, prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych, zmniejszająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją, jak również dostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej. Należy także podkreślić możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej.

Jednakże mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie powinny przestąpić zasygnalizowanego zagrożenia, jakim jest wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie niepieniężne z systemu pomocy społecznej.

III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE

Wyniki diagnozy problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, danych z badań ankietowych oraz analizie SWOT pozwoliły na opracowanie założeń Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Niemodlin na lata 2021-2025. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, jak i zapobiegania temu zjawisku w przyszłości.

1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Niemodlin na lata 2021-2025, jest następujący:

**Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie
oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w gminie Niemodlin**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych (szczegółowych) oraz działań.

2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

Obszar 1: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy).				
CEL OPERACYJNY: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Funkcjonowanie ZI.	2021-2025	UM, MGKRPA, OPS, placówki oświatowe, Policja, SR, ochrona zdrowia, NGO-s inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> - liczba spotkań ZI - liczba grup roboczych - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba rodzin objętych wsparciem ZI/grup roboczych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Realizacja procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty.	2021-2025	MGKRPA, OPS, placówki oświatowe, Policja, SR, ochrona zdrowia, NGO-s inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieska Karta”, tj. liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę - liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieska Karta” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy 	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie - zapobieganie dalszym aktom przemocy

			<ul style="list-style-type: none"> - liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” dokumentujących kolejne zdarzenia stosowania przemocy w sprawach toczących się procedur „Niebieska Karta”, - liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”, w tym ze względu na problem przemocy: psychicznej, fizycznej i seksualnej - liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” - liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” - liczba wypełnionych 	
--	--	--	---	--

			formularzy „Niebieska Karta-C”.	
Działania w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	2021-2025	OPS, Policja, ochrona zdrowia, SR,	- liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie, w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	- zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom
Pomoc pieniężna i niepieniężna dla rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	OPS, NGO-s, Kościół	- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj wsparcia	- wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin doświadczających przemocy
Realizowanie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych, działalność Punktu Konsultacyjnego.	2021-2025	OPS, PK, MGKRPA, ZI, PCPR, Kościół, OIK, SOW, placówki oświatowe, ochrona zdrowia	- liczba osób objętych poradnictwem i wsparciem specjalistycznym (medycznym, psychologicznym i terapeutycznym, prawnym, itp.), w tym: - liczba osób korzystających z porad za pośrednictwem środków komunikowania się na	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - wzmocnienie bezpieczeństwa psychologicznego rodzin doświadczających przemocy - włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych

			<ul style="list-style-type: none"> odległość - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny - liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia, grupach samopomocowych 	
Praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc.	2021-2025	OPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w postaci pracy socjalnej - liczba i rodzaj porad 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie rodzin doświadczających przemoc - zmniejszenie liczby rodzin, w których wielokrotnie interweniowano z powodu przemoc domowej
Realizacja form pomocy programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym w uzasadnionych przypadkach działania na rzecz reintegracji rodzin.	2021-2025	OPS, ZI,UM, PK,PCPR, placówki oświatowe, PK	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych i zrealizowanych programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie - liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych osób dotkniętych przemocą w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie dostępu do pomocy terapeutycznej psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej, dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.

			<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które uczestniczyły w terapii indywidualnej psychologicznej (terapeutycznej) - liczba grup terapeutycznych - liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne - liczba grup wsparcia - liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia 	
Kierowanie osób dotkniętych przemocą w rodzinie w celu uzyskania pomocy w ośrodkach wsparcia, w ośrodkach interwencji kryzysowej oraz w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym schronienia.	2021-2025	OPS, ZI, OIK, SOW, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w powiatowych ośrodkach wsparcia, w tym z pomocy w formie schronienia - liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży - liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, 	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie bezpieczeństwa osobom i rodzinom doświadczającym przemocy

			<p>które skorzystały z pomocy w ośrodkach interwencji kryzysowej, w tym z pomocy w formie schronienia</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z różnych form pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym z pomocy w formie schronienia. 	
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	OPS, ZI, PCPR, NGO-s, SOW, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, którym udzielono wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie bezpieczeństwa osobom i rodzinom doświadczającym przemocy - ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie
Stworzenie dostępności do gminnego telefonu zaufania, informacyjnego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	2021-2025	OPS,ZI	<ul style="list-style-type: none"> - liczba lokalnych linii telefonicznych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, - liczba przeprowadzonych rozmów i interwencji - czas dostępności telefonu 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększanie zakresu działania oraz dostępności wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie
Stworzenie warunków	2021-2025	Urząd Miasta, Rada	<ul style="list-style-type: none"> - liczba lokali mieszkalnych 	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie

umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności lokali socjalnych, wprowadzenie odpowiednich zapisów w prawie miejscowym.		Miejska w Niemodlinie, Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, OPS, ZI	przyznanych osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w pierwszej kolejności	bezpieczeństwa rodzinie doświadczającej przemocy w rodzinie
Monitoring działań pomocowych.	2021-2025	OPS, ZI, UM, Policja	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie - liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta” z uwagi na brak zasadności podejmowania działań - liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym osób, u których przemoc w rodzinie ustała - liczba raportów i analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie 	- monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą

Nawiązywanie, rozwijanie i wzmacnianie współpracy między instytucjami samorządowymi, rządowymi oraz organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	2021-2025	UM, OPS, ZI, OSiR, OK, Policja, MRiPS	- - liczba wspólnie zrealizowanych działań w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie	- interdyscyplinarność w działaniach
--	-----------	---------------------------------------	---	--------------------------------------

OBSZAR 2: Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna.

CEL OPERACYJNY: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy Niemodlin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie w gminie Niemodlin.	2021-2025	OPS,ZI,UM	- liczba sporządzonych diagnoz	- poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb, na temat zjawiska przemocy w rodzinie
Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy Niemodlin, monitorowanie i kontrolowanie problemów agresji i przemocy występujących w gminie.	2021-2025	OPS,ZI,UM, Policja	- liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” - liczba i rodzaj przestępstw popełnionych na terenie gminy - liczba i rodzaj wykroczeń na terenie gminy	- diagnoza i ewaluacja zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Niemodlin
Sporządzanie sprawozdań	2021-2025	OPS, ZI, UM	- liczba sporządzonych	- monitorowanie zjawiska

z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.			sprawozdań	przemocy w gminie Niemodlin
<p>Prowadzenie ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obalają stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie - opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy) i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę - promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób. 	2021-2025	OPS, ZI, UM ,placówki oświatowe, ochrona zdrowia	- liczba ogólnokrajowych i lokalnych kampanii społecznych	- podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie
Zorganizowanie gminnej konferencji w zakresie przeciwdziałania przemocy	2021-2025	OPS, ZI, UM	- liczba zorganizowanych konferencji - liczba uczestników	- podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie

w rodzinie.			w konferencji	przyczyn i skutków przemocy w rodzinie
Współpraca między organami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi oraz kościołami na terenie gminy.	2021-2025	OPS, ZI, UM, NGo-s, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych działań - liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania, projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe - wprowadzenie elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły
Upowszechnianie informacji o instytucjach i organizacjach świadczących pomoc ofiarom przemocy agresji i przemocy w rodzinie.	2021-2025	OPS, MGKRPA, ZI, PK, placówki oświatowe, świetlica środowiskowa, Policja, NGo-s, Kościół, Biblioteka	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom
Zwiększanie motywacji do zmian w zakresie funkcjonowania psychologicznego, rodzinnego i społecznego mieszkańców gminy, a w szczególności członków rodzin, w których	2021-2025	OPS, MGKRPA, ZI, PK, placówki oświatowe, świetlica środowiskowa, PPP, PCPR, NGo-s, Kościół, społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób objętych działaniami 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost świadomości i kompetencji społecznych mieszkańców - niwelowanie niekorzystnych zjawisk

występuje przemoc i zagrożonych przemocą.				z życia społecznego i rodzinnego - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Prowadzenie pogadań, prelekcji na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	MGKRPA, ZI, OPS, placówki oświatowe, świetlice, PPP, Policja, NGO-s, Biblioteka	- liczba i rodzaj pogadań i prelekcji - liczba uczestników	- podniesienie umiejętności zapobiegania problemom dotyczącym rodzinę - zmiana świadomości społecznej
Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez kulturalnych i sportowych, z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UM, RM, OPS, MGKRPA, ZI, placówki oświatowe, świetlica środowiskowa, OSiR, OK, PPP, NGO-s, Biblioteka	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- zmiana nastawień do problemu przemocy w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie - umocnienie prawidłowego modelu rodziny
Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków.	2021-2025	OPS, MGKRPA, ZI, placówki oświatowe, świetlica środowiskowa, OSiR, OK, PPP, NGO-s, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- wzmocnienie rodzin - eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe funkcjonowanie rodzin - przywracanie właściwych relacji w rodzinie
Podjęcie działań	2021-2025	UM, RM, placówki	- liczba i rodzaj podjętych	- wyzwalanie

zmierzających do rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.		oświatowe, OSiR, OK, NGOs	działań - liczba uczestników	pozytywnych emocji - integrowanie środowiska dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnej - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
Opracowywanie projektów i wnioskowanie o środki finansowe np. z MRiPS na prowadzenie działań dotyczących zapobiegania przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub z niepełnosprawnościami.	2021-2025	OPS,UM,ZI	- liczba opracowanych projektów - kwota pozyskanych na ten cel środków finansowych - liczba osób i rodzin biorących udział w projektach	- poprawa jakości systemu działań profilaktycznych
Prowadzenie poradnictwa, w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, metod i kompetencji rodziców i opiekunów w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży.	2021-2025	OPS, ZI, PK, placówki oświatowe, NGo-S	- liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - liczba osób objętych poradnictwem	- poprawa jakości systemu działań profilaktycznych
Opracowanie i przyjęcie przez Radę Miejską w Niemodlinie	2025	OPS	- liczba opracowanych i przyjętych gminnych	- realizacja programu w kolejnych latach

gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na kolejne lata.			programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	
--	--	--	---	--

OBSZAR 3: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

CEL OPERACYJNY: Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług przez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą.	2021-2025	OPS, MGKRPA, ZI PCPR, ROPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR, PR, PPP	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj odbytych szkoleń - liczba pracowników doskonalących kwalifikacje 	<ul style="list-style-type: none"> - podwyższenie kompetencji służb społecznych - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - zwiększenie skuteczności podejmowanych działań pomocowych - poszerzenie zakresu i form wsparcia adresowanego do rodzin doświadczających

				przemocy domowej i zagrożonych przemocą - poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem
Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych.	2021-2025	OPS, ZI, UM	-liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych, - liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- podwyższenie kompetencji służb społecznych - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla nauczycieli na temat przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym uczniów.	2021-2025	UM, placówki oświatowe, MGKRPA, ZI, PPP	- liczba i rodzaj szkoleń - liczba uczestników	- podwyższenie wiedzy nauczycieli w zakresie rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy - podwyższenie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. - eliminowanie zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim - wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa osób

				i rodzin doświadczających przemocy
Wspieranie organizacji pozarządowych w podejmowanych działaniach o charakterze profilaktycznym oraz mającym na celu zapobieganie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie.	2021-2025	UM, MGKRPA, OPS, ZI placówki oświatowe, Policja, NGO-s, społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba podmiotów objętych wsparciem 	<ul style="list-style-type: none"> - podniesienie skuteczności ochrony ofiar przemocy - zapobieganie eskalacji przemocy w danej rodzinie - zapewnienie komfortu socjalnego i psychologicznego osobom i rodzinom dotkniętym przemocą
Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia	2021-2025	OPS, ZI	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego, - liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych - liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

OBSZAR 4: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.**CEL OPERACYJNY: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.**

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Aktualizowanie na stronie internetowej OPS baz teleadresowych podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	2021-2025	OPS	- liczba zamieszczonych baz teleadresowych	- ewidencjonowanie instytucji samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie
Rozpowszechnianie informatorów.	2021-2025	OPS, UM	- umieszczenie informatorów na stronie internetowej OPS dwa razy w roku do dnia 15 lutego i do dnia 15 sierpnia	- tworzenie i rozszerzanie oferty oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe
Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc	2021-2025	Policja, SR, PR,	- liczba i rodzaj podjętych działań	- zatrzymanie przemocy w rodzinie - uniemożliwienie

<p>w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zatrzymywanie osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, - stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru policji z zakazem kontaktowania z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie - nakazania opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego 				<p>kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą</p>
--	--	--	--	---

<p>otoczenia, ewentualnie tymczasowego aresztowania</p> <ul style="list-style-type: none"> - występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego - nakazie opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, - zastosowanie przez Policję/Żandarmerię Wojskową nakazów opuszczenia wspólnie 				
--	--	--	--	--

zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia				
Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie, oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	2021-2025	OPS, ZI, Policja, SR, PR, MGKRPA	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych procedurą „Niebieska Karta”, wskazanych jako osoby stosujące - przemoc w rodzinie, - liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-D” - liczba wszczętych postępowań przygotowawczych oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie - liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez sporządzenie aktu oskarżenia - liczba zakończonych 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - zatrzymanie przemocy domowej - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy

			<p>postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez umorzenie postępowania</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba wniosków skierowanych do MGKRPA 	
<p>Współdziałanie oraz wymiana informacji między służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie.</p>	2021-2025	OPS, ZI, Policja, SR, PR, MGKRPA	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przekazanych ww. organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości (ew. sądu) informacji przez inne służby, w tym zwłaszcza przez pracowników socjalnych, o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc - liczba wniosków o nałożenie obowiązków uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych na 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększanie udziału osób stosujących przemoc w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych

			podstawie art. 72 § 1 pkt 6b ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny	
Prowadzenie rozmów motywujących i kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	2021-2025	OPS, ZI, Policja, SR, PR, MGKRPA, PCPR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeprowadzonych rozmów ze sprawcami przemocy - liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprzestanie stosowania przemocy - zwiększanie udziału osób stosujących przemoc w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych
Prowadzenie rozmów motywujących i kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych.	2021-2025	OPS, ZI, Policja, SR, PR, MGKRPA, PCPR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób motywowanych do udziału w programie psychologiczno-terapeutycznym - liczba osób skierowanych do udziału w programie psychologiczno-terapeutycznym 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększanie udziału osób w oddziaływaniach psychologiczno-terapeutycznych - zmiany wzorców zachowań
Opracowanie i realizacja oddziaływań edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które ukończyły program korekcyjno-	w razie zaistnienia takiej potrzeby	OPS, MGKRPA, ZI, Policja, SR, NGO-s, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba programów wspierających - liczba osób uczestniczących w programach wspierających dla osób 	<ul style="list-style-type: none"> - utrwalenie i wzmocnienie zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub

edukacyjny lub psychologiczno-terapeutyczny.			stosujących przemoc w rodzinie	psychologiczno-terapeutycznymi - poprawa relacji w rodzinach, które doświadczyły przemocy w powrocie do prawidłowego funkcjonowania po zakończonym procesie działań resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych
Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach psychologiczno-terapeutycznych oraz korekcyjno-edukacyjnych.	2021-2025	OPS,ZI,PCPR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych, - liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne. - liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, - liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań 	- zbadanie skuteczności programów

			korekcyjno- edukacyjnych.	
--	--	--	------------------------------	--

Legenda

- UM – Urząd Miejski w Niemodlinie
- RM – Rada Miejska w Niemodlinie
- OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemodlinie
- MGKRPA – Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Niemodlinie
- ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Niemodlin
- Policja – Komisariat Policji w Niemodlinie
- PK – Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i członków ich rodzin w Niemodlinie
- SR – Sąd Rejonowy w Opolu
- PR – Prokuratura Rejonowa w Opolu
- ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu
- PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu
- PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Niemodlinie
- NGO-s – organizacje pozarządowe
- Kościół – kościoły i związki wyznaniowe
- MRiPS – Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
- OSiR – Ośrodek Sportu i Rekreacji w Niemodlinie
- OK – Ośrodek Kultury w Niemodlinie

WSKAŹNIK OGÓLNY:

Liczba osób, które skorzystały z różnych form wsparcia w związku z problemem przemocy w rodzinie, w tym: liczba osób objętych procedurą „Niebieska Karta” oraz liczba osób, które skorzystały ze wsparcia różnego rodzaju placówek udzielających pomocy, takich jak: SOW, OIK, PK, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, inne placówki świadczące pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

IV. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY

Partnerzy biorący udział w realizacji Programu zostali wskazani w dziale III. niniejszego opracowania. Bieżący nadzór nad realizacją Programu sprawuje Burmistrz Niemodlina oraz podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w Programie. Koordynatorem Programu będzie Przewodniczący ZI, który corocznie w terminie do 30 kwietnia przedłoży Radzie Miejskiej w Niemodlinie sprawozdanie z realizacji Programu, wraz ze sprawozdaniem z realizacji podjętych działań przez ZI.

V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Każdy podmiot będący realizatorem zadań w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025 planuje środki finansowe niezbędne do jego prawidłowej realizacji. Program będzie realizowany w ramach środków zaplanowanych na ten cel w budżecie gminy Niemodlin. Ponadto, w miarę możliwości, będą pozyskiwane dodatkowe środki z innych źródeł.

VI. MONITORING I EWALUACJA

Monitorowanie realizacji Programu będzie się odbywać przez sprawozdawczość dokonywaną w oparciu o wskaźniki działań, która w szczególności dotyczyć będzie:

- instytucji pomagających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- form udzielanej pomocy takim osobom,
- form działań kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Monitoring i ewaluacja programu polega na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań oraz ich modyfikacji w przypadku istotnych zmian, które mogą się pojawić poprzez, np. zmianę regulacji prawnych, powstanie nowych problemów

społecznych. Będzie prowadzona przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Niemodlin – koordynatora programu, przy udziale członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Do monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów programu. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Ewaluacja Programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości i efektywności. Celem ewaluacji będzie ocena efektywności programu poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych. Celem monitoringu i ewaluacji będzie sprawdzenie, czy realizacja działań przebiega bez zakłóceń. Monitoring i ewaluacja realizacji programu umożliwi:

- systematyczną obserwację działań programu,
- weryfikację zgodności założonych celów z osiąganymi efektami,
- ocenę zaangażowania jednostek w realizację działań,
- dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących w Gminie Niemodlin
- podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Programu.

Z prowadzonego monitoringu i ewaluacji zostanie przygotowane sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie przedłożone Radzie Miejskiej do końca marca każdego roku wraz ze sprawozdaniem z pracy Zi. Ponadto, na stronie internetowej OPS, zamieszczone będą najważniejsze informacje wynikające z monitorowania i sprawozdawczości Programu.

W ramach realizacji Programu dostępne będą, na stronie internetowej OPS bazy zawierające dane instytucji, z których usług mogą skorzystać osoby dotknięte przemocą w rodzinie oraz osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Program nie jest dokumentem zamkniętym i może podlegać modyfikacjom w zależności od pojawiających się nowych potrzeb i możliwości.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy	4
Tabela 2. Polityczne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za lata 2017-2019.....	6
Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2019	11
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2017-2019.....	11
Tabela 5. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatki na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie w latach 2017-2019	13
Tabela 6. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2017-2019 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie	14
Tabela 7. Działalność MGKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019.....	14
Tabela 8. Działalność MGKRPA w latach 2017-2019 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie	15
Tabela 9. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Niemodlin w latach 2017-2019	16
Tabela 10. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u w latach 2017-2019.....	17
Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem	18
Tabela 12. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy.....	21
Tabela 13. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady	23
Tabela 14. Przypadki negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych ujawnionych w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2019/2020	31
Tabela 15. Przypadki patologicznych zachowań i dysfunkcji stwierdzonych w środowisku rodzinnym uczniów w roku szkolnym 2019/2020	32
Tabela 16. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych.....	33
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci	10
Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku	10
Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?	25
Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?	26
Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?	26
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?	27
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?	27
Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?	28
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?	28
Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?	29
Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?	29
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?	29
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?	30
Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?	30
Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy ze strony rówieśników?	34
Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy w swojej rodzinie?	35
Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?	35